

STICHTING BEDRIJFSFONDS VOOR DE PERS

JAARVERSLAG OVER 1977

JAARVERSLAG STICHTING BEDRIJFSFONDS VOOR DE PERS 1977

Verslag van het bestuur van de Stichting Bedrijfsfonds
voor de Pers over 1977, uitgebracht aan de minister van
Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk.

Rijswijk, juni 1978

INHOUD

pag.

I. Samenstelling van het bestuur en het secretariaat van de Stichting Bedrijfsfonds voor de Pers in 1977	5
II. De werkzaamheden van het bestuur in 1977	6
1. Inleiding	6
2. Individuele steunverlening ten laste van het Bedrijfsfonds voor de Pers	10
a. afwikkeling van gehonoreerde aanvragen en beheer van verstrekte kredieten	10
b. steunverlening aan het blad De Streek	11
-Advies over de steunaanvraag	11
-Advies over uitbreiding werkingssfeer Bedrijfsfonds	12
-Afwikkeling steunverlening	13
3. Onderzoek naar een model voor de exploitatie van kleine persorganen	17
4. Compensatieregelingen voor dagbladen en opinieweekbladen	18

BIJLAGEN

A. Brief aan de minister van C.R.M. d.d. 1 november 1977 over persconcentraties	22
B. Overzicht van de financiële steunverlening aan individuele persorganen ten laste van het Bedrijfsfonds voor de Pers 1971 - 1977	24
C. Adviezen aan de minister van C.R.M. d.d. 31 mei 1977 over plaatselijke/regionale informatiebladen en over financiële steunverlening aan het blad De Streek te Gemert	26
D. Brief minister van C.R.M. aan het bestuur van de Vereniging De Nederlandse Nieuwsbladpers d.d. 1 november 1977 over de steunverlening aan De Streek	35
E. Brief aan de minister van C.R.M. d.d. 16 september 1977 over steunverlening aan De Streek	39
F. Rapport aan de minister van C.R.M. d.d. 5 september 1977 over de mogelijkheid van een compensatieregeling voor dagbladen	40

APPENDIX

Het steunfonds voor de pers in Noorwegen.	49
---	----

I. Samenstelling van het bestuur en het secretariaat van de Stichting Bedrijfsfonds voor de Pers in 1977

Bestuursleden:

prof. drs J.W. Schoonderbeek (voorzitter)
 prof. dr A. van der Zwan (vice-voorzitter)
 drs H.J.A.M. van Haaren
 mr W.C.D. Hoogendijk
 J. Kassies
 dr J. van Putten
 drs Y.P.W. van der Werff

Secretariaat:

dr J.H.J. van den Heuvel (secretaris)
 drs L.H.A. Lichtenberg (plv. secretaris)

Het secretariaat is gevestigd in het gebouw van het Ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk, Sir Winston Churchill-laan 362 te Rijswijk (Z.H.), postbus 5406, 2280 HK Rijswijk, telefoon 070- 94 93 93.

De benoeming van bestuursleden, secretaris en plaatsvervangend secretaris geschiedt op grond van artikel 9 van de statuten van de Stichting Bedrijfsfonds voor de Pers (Ned. Staatscourant 1974, nr 190 1). De bestuursleden zijn ingaande 18 oktober 1976 voor de periode van twee jaar herbenoemd bij beschikking van de minister van C.R.M. d.d. 17 november 1976 (Ned. Staatscourant 1977, nr 9). In het verslagjaar benoemde de minister de heer Van Haaren in de vakature die begin 1976 was ontstaan door het overlijden van ons mede-bestuurslid drs G. van Lieshout (beschikking d.d. 24 februari 1977, Ned. Staatscourant 1977, nr 50). De secretaris en plaatsvervangend secretaris werden benoemd bij beschikking van de minister d.d. 27 november 1974 (Ned. Staatscourant 1974, nr 236).

1) De statuten en de op grond daarvan door de minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk gegeven richtlijnen zijn integraal opgenomen in het jaarverslag van het Bedrijfsfonds voor de Pers over 1974-1975, bijlagen 1 en 2.

II. De werkzaamheden van het bestuur in 1977

1. Inleiding

In het verslagjaar 1977 werden acht plenaire vergaderingen gehouden. Tevens werden verschillende bijeenkomsten belegd van begeleidingscommissies uit ons bestuur. In onze vergaderingen werd onder meer de aanvraag behandeld van het gratis verspreide informatieblad De Streek te Gemert voor financiële steun ten laste van het fonds. Met name naar aanleiding van deze aanvraag voerden wij opnieuw beraad over de werkingssfeer van het Bedrijfsfonds. Deze onderwerpen zullen in de volgende paragraaf van dit onderdeel worden toegelicht. Voorts maakte de afwikkeling van eerder gehonoreerde steunaanvragen deel uit van onze activiteiten in dit verslagjaar. Ook deze werkzaamheden zullen in de volgende paragraaf worden besproken. Uit de behandeling van de aanvraag van De Streek vloeide een onderzoek voort naar een model voor de exploitatie van soortgelijke persorganen, waarover wij in paragraaf 3 verslag uitbrengen. Tevens vervolgden wij het door de minister gevraagde onderzoek naar de mogelijkheden van compensatieregelingen voor dagbladen en opinieweekbladen, zoals in onderdeel 4 van dit verslag zal worden uiteengezet.

Een ander onderwerp dat wij in onze vergaderingen behandelden was de mogelijkheid/wenselijkheid van een regeling ter controle van persfusies. Sedert de voorbereiding van ons advies van 7 oktober 1975 over de Nota Massamedia-beleid hebben wij ons afgevraagd of een dergelijke regeling noodzakelijk of wenselijk is mede in het licht van de steunmaatregelen, die in de Medianota zijn voorgesteld, tot behoud van de redactionele verscheidenheid van de pers in ons land. Op dit onderwerp kwamen wij in het verslagjaar terug in een brief aan de minister, gedateerd 1 november 1977, die als bijlage A bij dit jaarverslag is gevoegd. Aanleiding tot deze brief vormde een advies van de Sociaal-Economische Raad van januari 1977 onder meer over een algemene toetsingsregeling voor fusies. In onze brief onderstreepten wij de opvatting die de SER in dat advies had uitgesproken, namelijk dat het vraagstuk van een controleregeling voor persfusies speciale aandacht verdient bij het uitwerken van een algemene fusiecontroleregeling. Ook stemden wij in met de aanbeveling van de Raad tot nader onderzoek op dit gebied, welk onderzoek mede van belang is voor de taakstelling van ons fonds: financiële ondersteuning van persorganen ten behoeve van de pluriformiteit van de pers. Wij gaven de minister in overweging in dat onderzoek verschillende vormen van samenwerking tussen ondernemingen of bladen te betrekken, alsmede plannen

tot beëindiging van persexploitaties. Per brief van 14 december 1977 antwoordde de minister ons dat hij onze brief ter kennis had gebracht van de Persraad, die de problematiek van een controle-regeling voor persfusies in studie heeft. Voorts liet de minister weten te overwegen ook een of meer juridische deskundigen om advies te vragen over zeer fundamentele juridische vragen in verband met deze problematiek in het licht van de grondwettelijk gewaarborgde vrijheid van meningsuiting.

In deze inleiding willen wij ook melding maken van het gesprek dat wij aan het begin van dit verslagjaar, op 26 januari 1977, met de toenmalige minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk, mr H.W. van Doorn, over onze werkzaamheden hebben gevoerd. In dat gesprek kwamen onderwerpen aan de orde als de stand van zaken betreffende aanvragen voor financiële steunverlening uit het fonds, de omschrijvingen van persorganen binnen de werkingssfeer van het fonds en het onderzoek naar een compensatieregeling voor dagbladen. Over laatstgenoemd onderwerp heeft een delegatie van ons bestuur opnieuw met de minister gesproken op 22 juni 1977, teneinde hem van de stand van zaken betreffende het onderzoek op de hoogte te stellen (zie ook onderdeel 3).

In oktober van het verslagjaar was het drie jaar geleden dat ons bestuur door de minister van C.R.M. werd ingesteld. In verband daarmee kwam bij ons de gedachte op onze tot dusver verrichte werkzaamheden te bezien in het licht van de oorspronkelijke beleidsdoelstellingen. Een dergelijke evaluatie van de taak en het functioneren van het Bedrijfsfonds achten wij zinvol om te kunnen beoordelen welke functie het fonds voor pers en persverscheidenheid in de toekomst zou kunnen of moeten vervullen. Bij het schrijven van dit jaarverslag zijn de voorbereidingen voor deze evaluatie reeds in gang gezet. Als eerste aanzet daartoe geven wij in bijlage B reeds een overzicht van de steunaanvragen die ten laste van het fonds sedert de instelling daarvan (vóór resp. na de installatie van ons bestuur) zijn ingewilligd.

Met betrekking tot het financiële aspect van het Bedrijfsfonds voor de Pers en de ontwikkeling daarvan in het verslagjaar kan het volgende worden vermeld. Ook in 1977 werden de financiële middelen van het fonds beheerd door de Regeringscommissaris voor de Omroep, die daarmee vanaf eind 1971 is belast. De Regeringscommissaris draagt tevens zorg voor de belegging van de middelen van het fonds. De Nationale Investeringsbank fungeert als bankier voor onze stichting. De bank verzorgt in onze opdracht het sluiten van kredietovereenkomsten, het verstrekken van toegewezen kredieten, het toezicht op de naleving van de betalings- en andere verplichtingen van kredietnemers en het innen van aflossingen en rentebetaling. Overigens zij hierbij aangetekend dat de beschikkingsbevoegdheid over de middelen van het Bedrijfsfonds bij de minister ligt en dat aan ons bestuur in deze een adviserende en uitvoerende taak is opgedragen. In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de ontvangsten en uitgaven van het Bedrijfsfonds voor de Pers in 1977. Bij de daarin vermelde ontvangsten tekenen wij aan dat vanaf 1 januari 1977 na een periode van vier jaar het Bedrijfsfonds niet meer wordt gefinancierd uit de opbrengst van 5%-opslag op de tarieven van de etherreclame, maar uit de algemene belastingmiddelen. De begroting van het Ministerie van C.R.M. voor 1977 voorzag in een storting van f 6 mln. in het Bedrijfsfonds. Per brief van 14 december 1977 deelde de minister ons evenwel mee van deze voorgenomen storting af te zien mede omdat naar verwachting de aanwezige middelen voldoende zijn om eventuele steunaanvragen te kunnen honoreren 2).

2) In de Rijksbegroting voor 1978 is een storting in het Bedrijfsfonds van f 3 mln. voorzien (Tweede Kamer, zitting 1977 - 1978, 14800 hoofdstuk XVI nr 1 - 3, artikel 140).

Ontvangsten en uitgaven Bedrijfsfonds voor de Pers in 1977

ONTVANGSTEN

-saldo beschikbaar per
1 jan. 1977 f 22.653.476,40

-interest 1.181.161,07

-restant opbrengst
5%-toeslag STER 1976 17.621,75

UITGAVEN

-steunverlening aan personen*:
.Haagse Post f 800.000,-
.Nieuw Isr. Weekblad 50.000,-
.De Streek 85.000,-

-exploitatiekosten:
.beheer Regeringscommis- 8.860,73
saris voor de Omroep
.kosten Nat. Investerings-
bank 35.631,03
.bestuur en secretariaat 48.429,43
.onderzoek 94.490,47

-saldo beschikbaar per
31 december 1977

23.852.259,22

=====

*) De volgende kredietbedragen staan uit (per 31 december 1977):

b.v. Christelijke Pers f 9.100.000,-
b.v. Haagse Post f 1.800.000,-
Stichting Nieuw Israel. Weekblad f 50.000,-

(dit is de helft van het totale
aangeboden steunbedrag; het
resterende deel was bij het
schrijven van dit jaarverslag
nog niet opgenomen)

Stichting De Nieuwe Krant
(De Streek)

f 85.000,-

187.411,66

22.729.847,56

23.852.259,22

=====

2. Individuele steunverlening ten laste van het Bedrijfsfonds voor de Pers

Aan het begin van dit verslagjaar hadden wij één aanvraag voor financiële steunverlening, die bij ons in 1976 was ingediend, in behandeling. Dit was de aanvraag van de Stichting De Nieuwe Krant te Gemert tot steunverlening aan het door deze stichting uitgegeven gratis informatieblad De Streek. Op ons advies van 31 mei 1977 besloot de minister deze aanvraag te honoreren. Dit advies en de afwikkeling van deze aanvraag zullen in onderdeel b van deze paragraaf worden toegelicht. In de loop van 1977 hebben ons geen nieuwe steunaanvragen bereikt.

a. afwikkeling van gehonoreerde aanvragen en beheer van verstrekte kredieten

In het verslagjaar werden de twee resterende delen van het in 1974 aan de Haagse Post toegewezen krediet (het totale krediet bedraagt f 1,8 mln.) uitgekeerd. De exploitatie van de Haagse Post heeft zich overeenkomstig de prognoses, die indertijd bij de indiening van de steunaanvraag waren overgelegd, ontwikkeld. De oplage van het blad, dat eind 1977 zijn 65e jaargang inging, steeg zelfs boven de geprognostiseerde cijfers uit.

Aan het begin van dit verslagjaar kwam de kredietovereenkomst met het Nieuw Israëlietisch Weekblad tot stand. Aan dit blad werd in 1976 op ons advies een krediet van f 100.000,- ter beschikking gesteld (zie ons jaarverslag over 1976, pag. 9 en 18 - 22).

In de loop van 1977 werd de helft van dit krediet uitgekeerd.

Met betrekking tot het krediet aan de Christelijke Pers, welk krediet in 1974 werd verleend (het gaat hier om een renteloos krediet van f 9,1 mln.; zie ons jaarverslag over 1974 - 1975, p. 8), deed zich tijdens het verslagjaar een nieuwe ontwikkeling voor.

Deze ontwikkeling werd eind 1976 ingezet, toen ons een voorstel van de Nationale Investeringsbank bereikte om mee te werken aan een financiële steunverlening, in het kader van de Regeling Bijzondere Financiering, aan Drukkerij Spin/Van Mantgem te Amsterdam, een dochteronderneming van B.V. De Christelijke Pers.

Deze drukkerij werd bij de kredietverlening aan de Christelijke

Pers in 1974 hoofdelijk mede-aansprakelijk gesteld voor dat krediet. Teneinde dit krediet niet te schaden werd na overleg met ons bestuur bij de kredietverlening aan Drukkerij Spin/Van Mantgem onder meer bepaald dat de hoofdelijke aansprakelijkheid van deze drukkerij voor het Bedrijfsfonds-krediet aan de Christelijke Pers achtergesteld werd bij het krediet aan de drukkerij. Tot zekerheid van het Bedrijfsfonds-krediet aan de Christelijke Pers werden alle aandelen van deze onderneming in het kapitaal van Spin/Van Mantgem aan onze stichting Bedrijfsfonds voor de Pers in pand gegeven.

b. steunverlening aan het blad De Streek

Advies over de steunaanvraag

In 1976 ontvingen wij een aanvraag van de Stichting De Nieuwe Krant te Gemert tot financiële steunverlening aan het informatieblad De Streek dat in Gemert en omstreken gratis wordt verspreid (persbericht over het in behandeling nemen van de aanvraag gedateerd 22 september 1976). Dit blad beoogt voor en door de plaatselijke bewoners breed geschakeerde informatie over plaatselijke aangelegenheden te verschaffen. Aldus tracht het blad te bevorderen dat de bevolking meer bij het plaatselijke gebeuren wordt betrokken. Gratis huis-aan-huis-verspreiding van het blad is naar het oordeel van zijn initiatiefnemers noodzakelijk, omdat het blad bij invoering van abonnementsgelden door een deel van de bevolking om financiële redenen niet meer zou worden gelezen. Hoewel de advertentie-opbrengsten de belangrijkste inkomstenbron van De Streek vormen, kan het blad niet worden aangeduid als een gratis verspreid advertentieblad in de gangbare betekenis van het woord, waarbij dan uitsluitend of overwegend commerciële doelstellingen worden beoogd. In de eerste plaats niet omdat de doelstelling van De Streek op het gebied van de informatievoorziening verschilt van wat bij gratis advertentiebladen gebruikelijk is. Ook wijkt de exploitatiewijze van het blad af van die van advertentiebladen. In de financiering van De Streek wordt namelijk ook voor een deel voorzien door vrijwillige financiële bijdragen van lezers in de vorm van lezersleningen en opbrengsten van incidentele geldinzamelingsacties. Daarnaast worden bepaalde activiteiten ten behoeve van De Streek door onbetaalde vrijwilligers verricht, terwijl voor de plaatselijke bevolking ook de mogelijkheid openstaat om in bestuur en redactie van het blad te participeren.

De steunaanvraag die De Streek bij ons indiende, hield in een verzoek om steun voor de aanschaf van een fotografische zetmachine. Het doel van deze aanschaf was een kostenbesparing en verhoging van opbrengsten en daardoor een verbetering van de exploitatieresultaten. In ons advies van 31 mei 1977 (zie bijlage C) gaven wij de minister in overweging deze aanvraag te honoreren door De Streek een krediet van ten hoogste f 85.000,= tegen een vaste rente van 6½% ten laste van het fonds te verstrekken (in het eerste jaar rentevrij; na dat jaar terug te betalen in zeven jaar volgens een bepaald annuïteitensysteem). Omdat de statuten van ons fonds niet voorzien in steunverlening aan gratis verspreide persorganen, gingen wij er bij dit advies van uit dat de minister accoord zou gaan met ons gelijktijdig uitgebracht advies plaatselijke/regionale informatiebladen als De Streek binnen de werkingssfeer van het fonds te laten vallen door deze bladen onder bepaalde voorwaarden op één lijn te stellen met nieuwsbladen. Het laatstgenoemde advies zal hieronder worden toegelicht en wordt eveneens in bijlage C bijgevoegd. Per brief van 1 juli 1977 antwoordde de minister ons dat hij met beide adviezen instemde. Daarmee werd dus ook de steunaanvraag van De Streek ingewilligd.

Advies over uitbreiding werkingssfeer Bedrijfsfonds

In ons advies over plaatselijke/regionale informatiebladen (eveneens gedateerd 31 mei 1977, zie bijlage C) legden wij de minister de aanbeveling voor de statuten (i.c. de definitie van nieuwsbladen) ruim te interpreteren, teneinde steunverlening mogelijk te maken aan de bladen die qua functie met nieuwsbladen vergelijkbaar zijn. Van ons beraad over deze mogelijke interpretatie maakten wij reeds melding in ons jaarverslag over 1976 (pag.13-14). Daarbij vermeldde wij ook dat, gelet op de specifieke betekenis van deze informatiebladen voor de plaatselijke samenleving, uit een oogpunt van "samenlevingsopbouw" wellicht financieringsbronnen aanwezig waren. Op een verzoek onzerzijds deelde het Ministerie van CRM ons evenwel mede geen mogelijkheden te zien voor financiële steun aan deze bladen uit andere bronnen. Daarop gaven wij de minister in ons advies in overweging deze bladen voor steun uit

het Bedrijfsfonds voor de Pers in aanmerking te laten komen, aangezien dergelijke steunverlening, gelet op de functie van deze bladen, ook bij de doelstelling van het persbeleid aansluit. Teneinde deze bladen onder de werkingssfeer van het fonds te brengen adviseerden wij de statuten zo uit te leggen dat bladen die aan bepaalde voorwaarden voldoen ook daaronder vallen. Volgens deze voorwaarden, waarmee de minister heeft ingestemd, worden tot de werkingssfeer ook gerekend bladen die:

- in niet onbelangrijke mate informatie bevatten, in het belang van de communicatie binnen of voor de opinievorming van de plaatselijke of regionale bevolking;
- een niet onbelangrijk deel van de politiek-maatschappelijke actualiteit op plaatselijk regionaal gebied, voor zover voor dat gebied van belang, op de voet volgen;
- worden uitgegeven en verspreid in een gebied dat tenminste één zelfstandige bestuurlijke eenheid omvat en waarin ten minste één zelfstandige vertegenwoordiging van de plaatselijke of regionale bevolking in de vorm van een (deel-)gemeenteraad bestaat;
- als regel tenminste eenmaal per week verschijnen;
- uitgegeven worden door een onafhankelijke rechtspersoon die tot doel heeft het bevorderen van de nieuwsvoorziening en de opinievorming voor de plaatselijke of regionale bevolking over plaatselijke of regionale aangelegenheden en waarvan de statuten bepalen dat de exploitatieresultaten, voorzover met de uitgave behaald of die anderszins hieraan zijn toegevalen, dienstbaar zijn aan dat doel;
- niet in combinatie met andere bladen worden uitgegeven, verspreid of verkocht;
- al dan niet gratis huis aan huis worden verspreid, mits in de exploitatie voor een deel (tenminste 5% van de begrote kosten) wordt bijgedragen door een deel van de lezers (welke lezersgroep in totaal tenminste 10% van de oplage aan huis ontvangt) en mits de lezers in betekenende mate in de redactieraad en/of het bestuur van de rechtspersoonlijkheid die het blad uitgeeft, zijn vertegenwoordigd, welke vertegenwoordiging is aangewezen door een (vertegenwoordigend) orgaan van lezers.

Afwikkeling steunverlening

Het besluit tot steunverlening aan De Streek riep reacties op van de zijde van enkele persorganisaties, alsmede in de pers zelf. Ook in het parlement werden hierover vragen gesteld 3).

3) Vragen van de Tweede-Kamerleden Van der Sanden, Van Leijenhorst en Scholten en antwoord van minister van C.R.M., aanhangsel Handelingen Tweede Kamer, zitting 1977, nr 239.

Uit het merendeel van deze reacties, evenals uit de Kamervragen sprak het misverstand als zou het hier gaan om steunverlening aan een gratis advertentieblad. In ons advies over deze steunaanvraag hebben wij, zoals hierboven reeds is opgemerkt, aangegeven dat het hier een gratis verspreid informatieblad betreft. In dat advies kunnen tevens reeds voor een belangrijk deel de antwoorden worden teruggevonden op vragen die in de reacties tot uitdrukking zijn gebracht. Op enkele specifieke reacties willen wij hier nog ingaan.

Het commentaar dat het Koninklijk Verbond van Grafische Ondernemingen in zijn weekblad *Repro en Druk* van 5 augustus 1977 (nr 31) op deze steunverlening gaf, bevatte onder meer de vraag waarom het Verbond niet tevoren in deze steunaanvraag was gekend. Met name omdat het commentaar van het Verbond een aantal feitelijke onjuistheden bevatte, waardoor er een onjuiste indruk van deze steunverlening zou kunnen ontstaan, gaven wij hierop per brief van 11 augustus d.o.v. een reactie met het verzoek deze in het volgende nummer van *Repro en Druk* te publiceren. Deze publicatie is overigens tot dusver uitgebleven. In onze reactie wezen wij het Verbond op het feit dat wij over de ontvangst van de aanvraag van *De Streek* een persbericht, ook aan het Verbond, hadden verzonden. Dat bericht werd opgenomen in het weekblad van het Verbond, destijds *Drukkerswereld* genaamd (nr 40 van jaargang 7 d.d. 1 oktober 1976). Per brief van 2 februari 1977 vroeg het Verbond ons of wij bereid waren over die aanvraag van gedachten te wisselen. Hangende de beslissing van het bestuur inzake deze aanvraag gaf het Verbond echter nadien te kennen te gelegener tijd op zijn verzoek terug te willen komen.

In zijn hoofdartikel over de steunverlening in *Repro en Druk* bracht het Verbond voorts het bezwaar tot uitdrukking van schade die de steunverlening aan de werkgelegenheid voor grafische werknemers zou toebrengen. Onzerzijds vestigden wij er echter de aandacht op dat deze steun gericht was op het voortbestaan van het blad *De Streek* en dat deze financiële hulp er derhalve mede toe strekte de werkgelegenheid, te weten bij de drukkerij van het blad, te behouden.

In andere reacties op deze steunverlening, zoals bijvoorbeeld in de bladen Grafia van 11 augustus 1977 en Compres van 30 augustus 1977, werd er tevens voor gepleit een vertegenwoordiger uit de grafische sector in ons bestuur op te nemen. Deze laatste wens werd eerder vernomen bij de oprichting van de stichting Bedrijfsfonds voor de Pers. Indertijd was het bezwaar tegen deze wens dat het opnemen van vertegenwoordigers van belangengroepen voorbij gaat aan de opzet die bij de oprichting van het fonds en bij de instelling van ons bestuur voor ogen heeft gestaan.

Volgens deze opzet worden, met het oog op een juiste uitoefening van de functie van ons bestuur, hierin uitsluitend personen benoemd die geen bestuurlijke of financiële banden met persbedrijven of persorganen hebben, noch daarmee in dienstverband staan. Eveneens om de onafhankelijkheid van ons bestuur te waarborgen wordt er bij de samenstelling op gelet dat de leden geen relatie hebben met organisaties op het gebied van het perswezen, noch op voordracht van deze organisaties worden benoemd. Onzerzijds wijzen wij hierbij nog op de mogelijkheid dat wij belanghebbende organisaties of personen horen indien hun belangen bij bepaalde aanvragen of bij andere zaken in verband met onze werkzaamheden, in het geding zijn.

De Vereniging De Nederlandse Nieuwsbladpers voerde naar aanleiding van deze steunverlening een uitgebreide correspondentie met de minister. Hiervan werden wij zowel door de NNP als door de minister in kennis gesteld. In deze briefwisseling lichtte de minister naar aanleiding van opmerkingen van de NNP de verschillende aspecten van deze steunverlening nader toe. Omdat deze toelichting, die niet integraal is gepubliceerd 4), tevens aanvullende informatie bevat over enkele argumenten die bij deze steunverlening hebben gegolden, achten wij het nuttig de brief van de minister waarin deze toelichting wordt gegeven als bijlage D bij dit jaarverslag te voegen 5).

4) De NNP-organen van september/oktober en van november/december 1977 (resp. nrs 5 en 6) bevatten slechts gedeelten van deze briefwisseling.

5) In het NNP-orgaan van november/december 1977, nr 6, is de reactie van deze vereniging op de toelichting van de minister weergegeven (pag. 11 - 12).

Aan het slot van die brief geeft de minister de NNP in overweging contact met ons bestuur op te nemen indien zij nog een gedachtenwisseling over deze aangelegenheid wenst. Bij het schrijven van dit jaarverslag had de NNP aan deze uitnodiging van de minister gevolg gegeven en was een gesprek met ons bestuur in voorbereiding.

Een reactie van de zijde van de grafische vakbonden, te weten van de Algemene Nederlandse Grafische Bond en de Grafische Bond NKV, gaf voor De Streek aanleiding in het project, dat aan de aanvraag van het blad ten grondslag lag, wijziging te brengen. Deze bonden maakten in hun reactie namelijk onder verwijzing naar de C.A.O. voor het grafische bedrijf bezwaar tegen de mogelijkheid onbetaalde vrijwilligers zetwerk ten behoeve van De Streek te laten verrichten. Daarop besloot de uitgeefster van het blad, de Stichting De Nieuwe Krant, in overleg met de bonden de fotozetmachine, voor de aanschaf waarvan het krediet was gevraagd, volledig aan de drukker van het blad te verhuren. Daaruit vloeide een wijziging voort van het project. Dat project voorzag onder meer in een kostenbesparing, overwegend uitgaande van de verwachting dat het toetsenbord van de zetmachine door onbetaalde medewerkers van het blad zelf zou worden bediend. Doordat die kostenbesparing door de beslissing de zetmachine volledig aan de drukkerij ter beschikking te stellen, niet kon worden doorgevoerd, moest besloten worden tot een bezuiniging op andere onderdelen van de exploitatie. Hoewel wij ons met deze noodgedwongen bezuiniging hebben kunnen verenigen, betekende dit niet dat wij instemden met het standpunt van de bonden dat tot deze wijziging aanleiding had gegeven. De bonden gaan naar ons oordeel voorbij aan het algemeen belang dat bij het verlenen van overheidssteun aan een blad als De Streek in het geding is, namelijk een vrij en pluriform perswezen, dat door het voortbestaan van informatiebladen als De Streek gediend wordt. Dit algemeen belang moet naar onze mening in onze oordeelsvorming voorop staan. Over onze opvatting in dit verband stuurden wij de minister een brief (d.d. 16 september 1977), die als bijlage E bij dit jaarverslag is gevoegd.

Ook de Nederlandse Vereniging van Journalisten reageerde op het standpunt van de grafische vakbonden met verwijzing naar het algemeen belang. Dat belang werd in een brief van het NVJ-bestuur aan de grafische bonden, gedateerd 18 augustus 1977, omschreven als de verwezenlijking van de persvrijheid en het recht op informatie. Het NVJ-bestuur vestigde er daarbij tevens de aandacht op dat het hier ging om steunverlening aan een blad dat is opgericht uitsluitend om zijn communicatieve functie, dat blijkens onderzoek die functie ook in werkelijkheid vervult en dat in een duidelijke behoefte voorziet. Om die reden verklaarde het NVJ-bestuur positief te staan tegenover de steunverlening aan De Streek.

Over de verdere afwikkeling van deze steunverlening kan nog het volgende worden vermeld. In september van het verslagjaar kwam de kredietovereenkomst, op basis van ons advies opgesteld, tot stand en werd het totale aangeboden kredietbedrag van f.85.000,- aan het blad uitgekeerd.

3. Onderzoek naar een model voor de exploitatie van kleine persorganen

Tijdens de behandeling van de aanvraag tot financiële steunverlening aan het blad De Streek hebben wij ons tevens gebogen over de mogelijkheid de economische en technische grondslagen voor een rendabele exploitatie van bladen als De Streek te laten onderzoeken. Deze onderzoeksmogelijkheid namen wij in overweging in de veronderstelling dat er bladen zijn die net als De Streek worden opgezet om een bijdrage aan de plaatselijke of regionale informatievoorziening en opinievorming te leveren, maar die zich door hun omvang, doelstelling en daarmee verbonden exploitatievorm voor financiële en technische vraagstukken geplaatst zien. De ervaringen die bij De Streek zijn en worden opgedaan zouden, zo luidde onze verwachting, aanwijzingen kunnen geven voor de richting waarin naar oplossingen voor dergelijke vraagstukken kan worden gezocht. Daarom zou de situatie bij De Streek als uitgangspunt voor het onderzoek kunnen worden genomen. Het onderzoek waarop wij doelden zou echter geheel los van de aanvraag moeten worden verricht, terwijl ook de onderzoeksresultaten op

geen enkele wijze het verloop van de behandeling van de aanvraag zouden mogen beïnvloeden. Met betrekking tot de inrichting van het onderzoek stelden wij verder voorop dat getracht zou moeten worden de te onderzoeken economische en technische grondslagen te laten uitmonden in een aantal richtlijnen voor de exploitatie van soortgelijke bladen. Deze richtlijnen zouden dus als model kunnen dienen voor belangstellenden die op overeenkomstige wijze als de initiatiefnemers van De Streek een bijdrage aan de plaatselijke of regionale informatievoorziening en opinievorming willen leveren. In oktober van het verslagjaar verleenden wij aan het Economisch Instituut Tilburg opdracht een dergelijk onderzoek uit te voeren. Bij het schrijven van dit jaarverslag had het instituut, na een aantal besprekingen met een begeleidingscommissie uit ons bestuur, het rapport over het onderzoek in voorbereiding.

4. Compensatieregelingen voor dagbladen en opinieweekbladen

In het verslagjaar werd een fase van het onderzoek naar de mogelijkheid van een compensatieregeling voor dagbladen afgesloten. Dit onderzoek vloeide voort uit een verzoek van de minister aan ons bestuur om medewerking te verlenen bij het uitwerken en eventueel uitvoeren van voorstellen voor compensatieregelingen voor dagbladen en opinieweekbladen. Die voorstellen staan vermeld in de Nota Massamedia beleid van maart 1975. Het Economisch Instituut Tilburg verrichtte in onze opdracht een onderzoek naar de bedrijfseconomische aspecten van een mogelijke compensatieregeling voor dagbladen. Deze opdracht verleenden wij mede in de verwachting dat dit onderzoek tevens meer inzicht zou geven in de mogelijkheden voor en problemen bij een onderzoek naar een soortgelijke regeling voor opinieweekbladen.

In het dagbladen-onderzoek trachtte het EIT eerst te verifiëren of de uitgangspunten van de Medianota voor een advertentiecompensatie voldoende empirische basis hadden. Daarbij verrichtte het instituut tevens een analyse van de voornaamste oorzaken van de verschillen in rentabiliteit tussen dagbladexploitaties. In ons vorige jaarverslag konden wij mededelen dat in een eerste rapport, dat het EIT ons in december 1976 over het onderzoek uitbracht, waardevolle aanknopingspunten stonden voor een verdere studie naar de mogelijkheden van een compensatieregeling (pag. 14 - 15).

De onderzoekers waren in hun rapport namelijk tot een redelijke statistische verklaring van de meeste kosten- en opbrengstencategorieën gekomen. Derhalve zette het instituut op ons verzoek het onderzoek voort, teneinde een formule voor een regeling uit te werken. In dit aanvullende onderzoek werden verschillende mogelijkheden voor een regeling getoetst.

Uit het verslag dat het EIT ons hierover eind maart 1977 uitbracht, bleek evenwel dat op grond van de beschikbare gegevens geen regeling kon worden gevonden die in overwegende mate aan verliesgevende bladen ten goede zou komen. De eerder gevonden statistische verbanden bleken niet van een zodanige aard te zijn dat hierop een regeling kon worden gebaseerd waarvan de werking gerelateerd zou kunnen worden aan de behaalde bedrijfsuitkomsten van afzonderlijke dagbladexploitaties. De betekenis van een dergelijke regeling voor het instandhouden van persorganen zou daardoor ook niet kunnen worden bepaald. Toch zagen wij in de resultaten wel aanknopingspunten voor verder onderzoek dat tot de beoogde gericht-generieke compensatieregeling voor dagbladen zou kunnen leiden. Voor voortzetting van het onderzoek was inmiddels enige ruimte ontstaan, gelet op de gunstige economische positie van de dagbladpers, die een op korte termijn uit te werken compensatieregeling niet dwingend noodzakelijk maakt. Voor persorganen die toch in een ongunstige positie verkeren staat onverminderd de mogelijkheid open een beroep te doen op individuele steunverlening uit het fonds.

Deze conclusies legden wij in voorlopige vorm eind mei van het verslagjaar voor aan de betrokken organisaties op het gebied van de dagbladpers, t.w. de Vereniging De Nederlandse Dagbladpers (NDP), de Nederlandse Vereniging van Journalisten (NVJ) en de grafische bonden (Algemene Nederlandse Grafische Bond en Grafische Bonden NKV en CNV). Hun reacties, die zowel schriftelijk als in gesprekken met ons bestuur in juni daaropvolgend tot uitdrukking werden gebracht, hebben wij bij de bepaling van ons uiteindelijke standpunt betrokken. Daarbij legde het bestuur van de NDP ons een compensatieregeling voor die het op eigen initiatief had laten ontwerpen. Het uitgangspunt van deze regeling was voor ons echter

onaanvaardbaar, omdat het geen recht deed aan de bedoelingen van de Medianota. Deze regeling was namelijk niet volledig gebaseerd op aanwijsbare, maar op enige oncontroleerbare invloeden en factoren voor ongelijke concurrentieposities van dagbladen. De NDP bracht in de gedachtenwisseling met ons evenwel ook enkele waardevolle aanknopingspunten voor verder onderzoek naarvoren, evenals de NVJ. De NVJ sprak in haar reactie tevens de voorkeur uit voor een regeling die alleen aan verliesgevende bladen ten goede zou komen. Een dergelijke regeling achten wij bezwaarlijk, omdat daarmee de prikkel bij de desbetreffende ondernemingen om te streven naar een gunstige exploitatie zou worden weggenomen. De door de NVJ geprefereerde regeling zou daardoor tot een permanente ondersteuning kunnen leiden. Daarentegen beogen wij een regeling te vinden met objectieve normen, die voor alle bladen in gelijke omstandigheden gelden, welke regeling erop gericht is dat persexploitaties uiteindelijk zichzelf kunnen bekostigen en de prikkel daartoe behouden. De reacties van de persorganisaties brachten ons derhalve niet tot de overtuiging dat onze voorlopige conclusies uit het onderzoek zouden moeten worden gewijzigd. Wij besloten daarop deze fase van het onderzoek af te sluiten en de minister hierover en over de aanknopingspunten voor verder onderzoek te rapporteren. Ons rapport, dat als bijlage F. bij dit jaarverslag is gevoegd, werd met twee onderzoeksverslagen van het Economisch Instituut Tilburg aan de minister aangeboden bij brief van 5 september 1977.

Met deze rapportering beoogden wij niet alleen verantwoording te geven van onze werkzaamheden op dit terrein, maar ook wilden wij daarmee onze bevindingen in bredere kring ter discussie stellen, vooral ter bevordering van de meningsvorming over de concretisering van een zo belangrijk onderdeel van de Medianota. Uit dat oogpunt gaven wij aan ons rapport tevens een ruime verspreiding 6). Bovendien stelden wij de pers in een bijeenkomst op 1 november 1977 in de gelegenheid een toelichting op onderzoeksresultaten en -rapport te verkrijgen. Van de -overigens beperkte- publiciteit

6) Het rapport is tevens gepubliceerd in de Nederlandse Staatscourant van 20 september 1977, nr 183.

die deze aangelegenheid heeft verkregen heeft vooral één beschouwing onze aandacht getrokken, te weten een artikel in het NDP-orgaan De Dagbladpers van oktober 1977, nr 10, pag. 4 - 5. De wijze waarop daarin ons onderzoek ter sprake wordt gebracht noopt ons er toe hiervan in dit verslag gewag te maken. In het artikel wordt onder meer gesteld dat "door zowel het Bedrijfsfonds en CRM weinig is gedaan om de schijn te vermijden dat op zijn minst wat luchthartig wordt omgesprongen met het oordeel van de dagbladpers zelf". Zoals hierboven reeds is gebleken bij de bespreking van onze kontakten met de persorganisaties voorafgaande aan onze rapportering aan de minister, is aan het oordeel van de dagbladpers een belangrijk gewicht toegekend. Hoewel dat oordeel ons niet tot de overtuiging heeft gebracht dat onze voorlopige conclusies uit het onderzoek zouden moeten worden gewijzigd, hebben wij de standpunten van werkgevers- en werknemersorganisaties daarbij diepgaand overwogen en in ons advies besproken. Bovendien hebben wij daarin aanknopingspunten voor verder onderzoek aangetroffen. Afgezien van de ook voor het overige negatieve benadering van ons onderzoek in het artikel willen wij hier tevens vaststellen dat in het NDP-orgaan slechts op summiere wijze melding is gemaakt van het verloop van ons onderzoek en van ons advies.

Per brief van 20 oktober 1977 deelde de minister ons mee in te stemmen met verder onderzoek naar een compensatieregeling conform de beleidsdoelstellingen van de Medianota. Bij het schrijven van dit jaarverslag beraadden wij ons over de wijze waarop dit voortgezet onderzoek zou kunnen worden ingericht. Tevens kan in dit verband nog melding gemaakt worden van het feit dat wij een opdracht hebben verleend voor een vooronderzoek in de opinieweekbladpers. Door middel van dit onderzoek willen wij meer inzicht krijgen in de samenstelling van en ontwikkelingen en groeikansen in de markt van deze bladen. Mede aan de hand van de gegevens van dit vooronderzoek hopen wij onze mening verder te kunnen vormen omtrent de vraag of een compensatieregeling in deze sector van de pers wenselijk en mogelijk is.

Bijlage A

STICHTING BEDRIJFSFONDS VOOR DE PERS

AAN: de Minister van Cultuur,
Recreatie en Maatschappe-
lijk Werk,
Steenvoordelaan 370,
RIJSWIJK.

onderwerp: perscon-
centraties

kenmerk
285

Rijswijk, 1 november 1977

Mijnheer de Minister,

Het bestuur van het Bedrijfsfonds voor de Pers heeft zich bij de voorbereiding van zijn advies van 7 oktober 1975 over de Nota Massamediabeleid afgevraagd of een regeling ter controle van fusies in de pers noodzakelijk of wenselijk is mede in het licht van de steunmaatregelen die in de Medianota zijn voorgesteld tot behoud van de redactionele verscheidenheid van de pers in ons land. In deze brief willen wij graag op dit onderwerp terugkomen, in het bijzonder naar aanleiding van een advies dat de Sociaal-Economische Raad in januari 1977 onder meer over een algemene toetsingsregeling voor fusies heeft uitgebracht.

In ons advies over de Medianota merkten wij zijdelings op ons te kunnen voorstellen dat bepaalde fusies uit een oogpunt van verscheidenheid van de pers of van vrije toetredingsmogelijkheden voor nieuwe persorganen bezwaren oproepen. Met het oog op die bezwaren zou een controleregeling voor persfusies overwogen kunnen worden. In dat verband meenden wij dan ook de aandacht te moeten vestigen op het belang dat wij zien in nader onderzoek naar een dergelijke regeling. Onderzoek op dit punt is ook aanbevolen door de Sociaal-Economische Raad in een advies over de toekomstige status van de door de SER uitgevaardigde fusiegedragsregels en een preventieve materiële toetsing van fusies door de overheid ('s-Gravenhage, januari 1977). De SER komt tot deze aanbeveling na te hebben opgemerkt dat er geen reden is om persfusies vrij te stellen van de in het SER-advies voorgestelde algemene fusiecontroleregeling. De Raad wijst er daarbij op dat zich ook bij persfusies mededingings- en sociaal-politieke overwegingen doen gelden die ten grondslag liggen aan andere fusies in het bedrijfsleven. Omdat bij persfusies echter eveneens andere waarden in het geding zijn, zoals de vrijheid van meningsuiting en verscheidenheid van berichtgeving, zou naar het oordeel van de SER moeten worden bezien of de overheid op dit gebied een verdergaande taak moet worden gegeven, waarbij te denken valt aan een specifiek normenkader.

Wij zijn met de SER van mening dat het vraagstuk van een controleregeling voor persfusies speciale aandacht verdient bij het uitwerken van een algemene fusiecontroleregeling. Met de aanbeveling van de Raad tot nader onderzoek op dit gebied in het kader van de voorbereiding van een algemene regeling voor de controle op fusies in het bedrijfsleven, willen wij dan ook graag instemmen.

Bladzijde 2 kenmerk 285

Bedoeld onderzoek is ook van belang voor de taakstelling van het Bedrijfsfonds voor de Pers: het verlenen van financiële steun aan persorganen om de pluriformiteit, die tot uitdrukking komt in een verscheidenheid van redactioneel zelfstandige bladen, te behouden en zo mogelijk te bevorderen.

Daarom zouden wij U ook in overweging willen geven het te entameren onderzoek niet alleen tot de door de SER bedoelde fusies uit te strekken, maar eveneens op andere vormen van samenwerking tussen ondernemingen of bladen, b.v. op redactioneel gebied, terwijl ook plannen voor het beëindigen van persexploitaties of van de exploitatie van afzonderlijke bladen voor de problematiek in kwestie relevant zijn.

Hoogachtend,

namens het bestuur,

(w.g.)

prof. drs J.W. Schoonderbeek,
voorzitter.

Bijlage B

Overzicht van de financiële steunverlening aan individuele persorganen ten laste van het 1)
Bedrijfsfonds voor de Pers 1971 - 1977 (voor resp. na de installatie van het fondsbestuur

naam persorgaan	naam en plaats uitgever	totale steun- bedrag	evt. rente en rente- faciliteit	overige facili- teiten	periode van terug- betaling	datum advies bestuur	datum beslissing minister van CRM	vindplaats van motivering
Trouw/Kwartet	2) bv Christelijke Pers, Amsterdam	f 9.100.000	renteloos		1980- 2004	--	22-10- 1974	brief minister aan Tweede Kamer d.d. 17-1- 1974 (zitting 1973-1974, 12600, hfdst. XVI nr 7); persberichten d.d. 23/25- 10-1974; antwoorden minister op Kamervragen (Tweede Kamer, zitting 1974-1975, aanhangsel Handelingen nr 275)
dagblad De Tijd	bv De Tijd (VNU), Amsterdam	f 1.683.333 ³⁾	--	à fonds perdu	--	--	10-1- 1974	brief minister aan Tweede Kamer d.d. 17-1-1974 (zitting 1973- 1974, 12600, hfdst. XVI nr 7)
Haagse Post	bv Haagse Post (bv Weekblad- pers), Amster- dam	f 1.800.000	9%; eerste drie jaar rentevrij		1981- 1991	18-12- 1974	18-12- 1974	advies bestuur (in jaarverslag Bedrijfsfonds 1974-1975, pag. 35-43)
Nieuw Israëlietisch Weekblad	Stichting Nieuw Israël- tisch Weekblad Amsterdam	f 100.000 ⁴⁾	6½%; eerste vier jaar rentevrij	achter- gestelde lening	1981- 1991	16-8- 1976	31-8- 1976	advies bestuur (in jaarverslag Bedrijfsfonds 1976, pag. 18-22)
De Streek	Stichting De Nieuwe Krant Gemert	f 85.000	6½%; eerste jaar rentevrij		1979- 1985	31-5- 1977	1-7- 1977	advies bestuur (bijlage C bij dit jaarverslag)

Voetnoten overzicht bijlage B.

- 1) In november 1971 nam de regering het principe-besluit een bedrijfsfonds in te stellen en hiervoor financiële middelen te reserveren (brief minister CRM aan Commissie Bedrijfsfonds d.d. 9-11-1971). Op 16 september 1974 kreeg dit fonds een meer institutioneel karakter door de oprichting van de stichting Bedrijfsfonds voor de Pers, waarvan ons bestuur als adviescollege van de minister van CRM fungeert. Bij beschikking van 18 oktober 1974 benoemde de minister de leden van ons bestuur, waarbij wij onze werkzaamheden aanvingen.
- 2) Dit krediet werd in 1974 verleend mede ter vervanging van een rentedragend overbruggingskrediet van f 5,1 mln. (exclusief f 1,9 mln. op grond van de regeling Bijzondere Financiering) dat in de jaren 1972 en 1973 ten laste van het fonds aan de bv Christelijke Pers was verstrekt ten behoeve van de reorganisatie en integratie van het dagblad Trouw en de zgn. Kwartetbladen. De omzetting van dit overbruggingskrediet in een renteloze lening geschiedde in 1974 bij toetreding van de Christelijke Pers tot de Perscombinatie nv. Daarbij werd deze renteloze lening aangevuld met een renteloze lening van f 4 mln. voor reorganisatiekosten, zodat de totale lening f 9,1 mln. bedraagt. De voorbereiding van het besluit van de regering inzake deze renteloze lening was toen ons bestuur van het Bedrijfsfonds werd benoemd (op 18 oktober 1974) reeds in een vergevorderd stadium. Derhalve heeft de regering dit besluit nog zonder tussenkomst van ons fondsbestuur genomen.
- 3) Het hier vermelde bedrag is aan het dagblad De Tijd uitgekeerd. Deze steun was toegezegd aan het dagblad in de vorm van een financiële verliescompensatie voor drie jaren van maximaal f 2 mln. per jaar. Toen De Tijd per 1 oktober 1974 van dagblad in een weekblad werd omgezet werd de steunverlening beëindigd.
- 4) Dit is het totale bedrag dat aan het Nieuw Israëlietisch Weekblad is aangeboden. Hiervan was eind 1977 de helft opgenomen.

Bijlage C

STICHTING BEDRIJFSFONDS VOOR DE PERS

Advies van het bestuur van de stichting Bedrijfsfonds voor de Pers aan de Minister van CRM over plaatselijke/regionale informatiebladen

In ons advies van 26 augustus 1975 legden wij u een voorlopige interpretatie voor van de statutaire definities van "nieuwsbladen" en "opinieeweekbladen". Aanleiding daartoe was het feit dat er bladen zijn die zowel kenmerken van nieuwsbladen als van opinieeweekbladen bezitten, maar die volgens de huidige vastomlijnde statutaire definities niet voor steun uit het Bedrijfsfonds voor de Pers in aanmerking zouden komen. Naar ons oordeel zou deze mogelijkheid wel in beginsel voor deze bladen geboden moeten zijn, omdat zij een duidelijk waarneembare functie in de pluriformiteit van de pers vervullen door de eigen bijdrage die zij aan de informatievoorziening en opinievorming leveren. Met onze ruimere interpretatie van de statutaire definities, die uw instemming verkreeg, liepen wij vooruit op een nadere vaststelling van de categorieën van persorganen, die in principe binnen de werkingssfeer van het Bedrijfsfonds kunnen vallen. Omdat wij nog niet tot die vaststelling zijn gekomen, wenden wij ons opnieuw tot u met het verzoek de huidige statutaire definities ruim te mogen interpreteren, teneinde steunverlening mogelijk te maken aan bladen die qua functie met nieuwsbladen vergelijkbaar zijn. Wij doelen hier op bladen die tot doel hebben de informatievoorziening en opinievorming op plaatselijk/regionaal niveau te bevorderen maar in tegenstelling tot zgn. nieuwsbladen - gratis worden verspreid. Op grond van de functie van deze informatiebladen voor de plaatselijke of regionale samenleving hebben wij uw departement gevraagd andere mogelijkheden van steunverlening te bezien. Wij hadden met name het oog op bijdragen van de rijksoverheid in het kader van het samenlevingsopbouwwerk en het sociaal-culturele werk. Zowel de Centrale Directie Planning en Coördinatie als de Directie Sociaal-Cultureel Werk van uw Ministerie zagen geen mogelijkheden voor een dergelijke steunverlening. Omdat steunverlening aan bedoelde informatiebladen op grond van hun functie voor de informatievoorziening en opinievorming ook aansluit bij de doelstelling van het persbeleid, menen wij, nu steunverlening op grond van andere regelingen niet mogelijk blijkt te zijn, dat deze bladen in beginsel voor steun uit het Bedrijfsfonds voor de Pers in aanmerking moeten kunnen komen. Daarbij gaan wij er van uit dat u met de opvattingen van uw ministerie instemt en ons standpunt dat deze bladen in beginsel wel uit het Bedrijfsfonds moeten kunnen worden gesteund, deelt.

Over de informatiebladen die wij hier op het oog hebben, willen wij u nog het volgende mededelen. Deze bladen hebben tot doel het bevorderen van de nieuwsvoorziening en de opinievorming over plaatselijke of regionale aangelegenheden ten behoeve van de plaatselijke of regionale bevolking.

Zij worden meestal uitgegeven door een stichting of vereniging en verschijnen doorgaans tenminste 1x per week gratis huis aan huis. Wij menen dat deze soort van bladen binnen de werkingssfeer van het Bedrijfsfonds voor de Pers kunnen worden gebracht door hen onder bepaalde voorwaarden, die als een geheel moeten worden beschouwd, op één lijn te stellen met de in de statuten van het fonds omschreven categorie van nieuwsbladen. De plaatselijke/regionale informatiebladen bevatten namelijk in niet onbelangrijke mate informatie over een niet onbelangrijk deel van de maatschappelijke actualiteit binnen hun verspreidingsgebied. Ten aanzien van dat verspreidingsgebied zou als voorwaarde moeten gelden dat zij, zoals ook met nieuwsbladen het geval is, tenminste binnen één zelfstandige bestuurlijke eenheid, waarin tenminste één zelfstandige vertegenwoordiging van de plaatselijke of regionale bevolking in de vorm van een (deel)gemeenteraad bestaat, worden verspreid. Om een duidelijke afgrenzing van de gratis verspreide advertentiebladen te bewerkstelligen, zou als voorwaarde gesteld moeten worden dat eventuele exploitatieresultaten, voorzover met de uitgave behaald of die anderszins hieraan zijn toegefallen, dienstbaar zijn aan het doel van deze bladen, n.l. het bevorderen van de informatievoorziening en opinievorming. Omdat het heffen van abonnementsgelden dat doel zou kunnen ondergraven - een deel van de plaatselijke bevolking zal zich wellicht in dat geval niet op een informatieblad abonneren - menen wij dat met jaarlijkse vrijwillige financiële bijdragen van lezers volstaan zou kunnen worden. Daardoor kunnen informatiebladen, hoewel niet formeel, toch aan de bedoeling van de statutaire voorwaarde van abonnementsblad voldoen, zeker wanneer als voorwaarde wordt gesteld dat de opbrengst van de vrijwillige leesgelden boven een nog nader vast te stellen verhouding tot de totale exploitatiekosten dient uit te komen en voorts dat de lezers in de redactieraad en/of het bestuur van de rechtspersoonlijkheid die een dergelijk informatieblad uitgeeft worden vertegenwoordigd.

Bij wijze van samenvatting van de hierboven genoemde kenmerken van de bedoelde informatiebladen geven wij u in overweging art.2, lid 2 ad b, voorhands zo uit te leggen dat onder de werkingssfeer van het Bedrijfsfonds ook vallen bladen die:

- in niet onbelangrijke mate informatie bevatten, in het belang van de communicatie binnen of voor de opinievorming van de plaatselijke of regionale bevolking;
- een niet onbelangrijk deel van de politiek-maatschappelijke actualiteit op plaatselijk regionaal gebied, voor zover voor dat gebied van belang, op de voet volgen;
- worden uitgegeven en verspreid in een gebied dat tenminste één zelfstandige bestuurlijke eenheid omvat en waarin tenminste één zelfstandige vertegenwoordiging van de plaatselijke of regionale bevolking in de vorm van een (deel)gemeenteraad bestaat;
- als regel tenminste eenmaal per week verschijnen;
- uitgegeven worden door een onafhankelijke rechtspersoon die tot doel heeft het bevorderen van de nieuwsvoorziening en de opinievorming voor de plaatselijke of regionale bevolking over plaatselijke of regionale aangelegenheden en waarvan de statuten bepalen dat de exploitatieresultaten, voor zover met de uitgave behaald of die anderszins hieraan zijn toegefallen, dienstbaar zijn aan dat doel;

- niet in combinatie met andere bladen worden uitgegeven, verspreid of verkocht;
- al dan niet gratis huis aan huis worden verspreid, mits in de exploitatie voor een deel (tenminste 5% van de begrote kosten) wordt bijgedragen door een deel van de lezers (welke lezersgroep in totaal tenminste 10% van de oplage aan huis ontvangt) en mits de lezers in betekenende mate in de redactieraad en/of het bestuur van de rechtspersoonlijkheid die het blad uitgeeft, zijn vertegenwoordigd, welke vertegenwoordiging is aangewezen door een (vertegenwoordigend) orgaan van lezers.

Deze voorlopige interpretatie van de statutaire definitie van nieuwsbladen leggen wij u, zoals hierboven reeds is opgemerkt, voor in de overtuiging dat deze aansluit bij het doel van het persbeleid. Om hiervan verzekerd te zijn verzoeken wij u ons mede te delen of u zich hiermee kunt verenigen.

Het Bestuur van het
Bedrijfsfonds voor de Pers.

Rijswijk, 31 mei 1977

vervolg Bijlage C

STICHTING BEDRIJFSFONDS VOOR DE PERS

Advies van het bestuur van de stichting Bedrijfsfonds voor de Pers aan de minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk over financiële steunverlening aan het blad De Streek te Gemert.

1. Samenvatting

De aanvraag van het in Gemert en directe omgeving huis aan huis verspreide informatieblad De Streek tot financiële steunverlening ten laste van het Bedrijfsfonds voor de Pers houdt een verzoek in om steun voor de aanschaf van een fotografische zet-machine. Door deze aanschaf kan het blad een kostenbesparing en een verhoging van opbrengsten bereiken, waardoor de exploitatieresultaten kunnen worden verbeterd.

Wij adviseren de Minister met het oog op het belang van deze aanschaf de steunaanvraag te honoreren door De Streek een krediet van ten hoogste f 85.000 tegen een vaste rente van 6½% ten laste van het Bedrijfsfonds te verstrekken. Met dat bedrag zal tevens de vermogenspositie van het blad verbeterd kunnen worden. Verder stellen wij voor gedurende het eerste jaar van de looptijd van het krediet de verschuldigde rente kwijt te schelden en na dat jaar het krediet terug te laten betalen in een periode van zeven jaar volgens een nader uit te werken annuïteitensysteem. Bij het uitbrengen van dit advies aan de minister van CRM gaan wij er van uit, dat de minister akkoord gaat met ons voorstel plaatselijke/regionale informatiebladen binnen de werkingssfeer van het Bedrijfsfonds voor de Pers te brengen door deze bladen onder bepaalde voorwaarden op één lijn te stellen met nieuwsbladen.

2. Inleiding

Per brief van 22 juli 1976 diende de uitgeefster van het blad De Streek, de stichting de Nieuwe Krant te Gemert, bij ons een aanvraag in voor financiële steun ten laste van het Bedrijfsfonds voor de Pers. De Streek is een weekblad dat sedert begin oktober 1973 gratis huis aan huis wordt verspreid in Gemert en directe omgeving. De oprichting van het blad vloeyde voort uit toenemende bezwaren van een aantal inwoners van die gemeente tegen een volgens hen ontoereikende plaatselijke berichtgeving en informatievoorziening. Nadat onderhandelingen over deze bezwaren met de uitgever van een eveneens in die gemeente en omstreken verspreid huis-aan-huisblad geen positief resultaat hadden opgeleverd, besloten enkele personen uit Gemert zelf een blad uit te geven. Dat nieuwe persorgaan, De Streek, beoogt alle inwoners, waaronder vooral verenigingen en andere organisaties, de mogelijkheid te bieden ideeën kenbaar te maken, informatie te verschaffen en de aandacht te vestigen op plaatselijke activiteiten. Door het verschaffen van die breed geschakeerde informatie tracht het blad te bevorderen dat de bevolking meer bij het plaatselijk gebeuren wordt betrokken. De gratis huis-aan-huisverspreiding van het blad wordt door de initiatiefnemers noodzakelijk geacht om juist alle inwoners te bereiken; het invoeren van abonnementsgeld zou er naar hun verwachting toe leiden dat niet alle inwoners zich op het blad abonneren, waardoor een deel van de bevolking van plaatselijke informatie verstoken blijft.

Overigens zou door het invoeren van abonnementgeld naar verwachting niet alleen de oplage dalen en de advertentietarieven verlaagd moeten worden, maar door een lagere oplage zou het blad ook minder aantrekkelijk worden voor sommige adverteerders. De doelstelling van De Streek op het gebied van informatievoorziening heeft haar weerslag gekregen in de exploitatiewijze van het blad. De manier waarop het blad geëxploiteerd wordt vertoont namelijk een bijzonder karakter dat afwijkt van wat bij de exploitatie van gratis huis-aan-huisbladen gebruikelijk is. Hoewel ook voor De Streek de in het blad geplaatste advertenties de voornaamste inkomstenbron vormen, wordt in de financiering van dit blad tevens voorzien door vrijwillige financiële bijdragen van lezers in de vorm van lezersleningen en opbrengsten van incidentele geldinzamelingsacties. Bovendien wordt het kostenniveau gunstig beïnvloed door onbetaald vrijwilligerswerk, zoals voor bestuur en redactie, advertentiewerving en administratie. Ook in de organisatiestructuur wordt de doelstelling van het blad weerspiegeld: de leden van het bestuur en de redactie worden gekozen door een openbare vergadering, waarin naast bestuur en redactie ook belangstellenden samenkomen. Elke inwoner kan zich voor een van deze functies kandidaat stellen of hiervoor worden voorgedragen. Alle medewerkers van het blad komen tenminste maandelijks in een algemene vergadering bijeen waarin de voornaamste beleidslijnen worden vastgesteld.

Sedert de start van De Streek in oktober 1973 heeft het blad naar onze mening een belangrijke plaats in de informatievoorziening van Gemert en directe omgeving gekregen. Een enquête onder de plaatselijke bevolking *) wees uit dat meer dan de helft van de ondervraagden De Streek als het eerste blad noemde in antwoord op de vraag welk blad de desbetreffende persoon het meeste op de hoogte hield van wat er in Gemert gebeurde. Bovendien bleek ook meer dan de helft van de geënquêteerde personen tevreden te zijn met het grootste deel van de inhoud van het blad.

Met de exploitatie van het blad werden, zoals hieronder nog zal worden toegelicht, tot dusver overwegend ongunstige resultaten behaald. Teneinde tot een verbetering van de resultaten te komen wil men overgaan tot de aanschaf van een fotografische zetmachine waarmee een belangrijke kostenpost structureel verlaagd en de opbrengst verhoogd zouden kunnen worden. Daartoe wordt thans de overname beoogd van de zetmachine die in februari 1977 door de drukkerij van het blad werd gekocht. Voor de aanschaf van deze fotomachine heeft het blad een aanvraag voor financiële steun ten laste van het Bedrijfsfonds voor de Pers ingediend.

*) "Nijs oit de klothoek", een onderzoek naar het functioneren van het plaatselijk weekblad De Streek, juni 1975, Katholieke Universiteit Nijmegen, Instituut voor Politicologie, Vakgroep Bestuurskunde.

Ofschoon wij deze aanvraag in behandeling namen (persbericht dd. 22 september 1976), hadden wij nog geen beslissing genomen over de vraag of De Streek binnen de werkingssfeer van het Bedrijfsfonds kon vallen. Bij het beantwoorden van die vraag zagen wij ons geplaatst voor het probleem dat de statuten van het Bedrijfsfonds voor de Pers niet voorzien in steunverlening aan gratis verspreide bladen. De voorwaarde "abonnementblad" (art. 2, lid 2, van de statuten) is er op gericht te waarborgen dat alleen steun kan worden verleend aan bladen die primair tot doel hebben bij te dragen aan de informatieverzorging en opinievorming; gratis verspreide bladen die overwegend als advertentiemedium fungeren vallen dus buiten de werkingssfeer van het Bedrijfsfonds. Naar aanleiding van deze aanvraag kwamen wij evenwel tot de conclusie dat er zich bladen in de sector van de gratis verspreide persorganen bevinden, die tot doel hebben de informatievoorziening en opinievorming op plaatselijk/regionaal niveau te bevorderen. Op grond van de functie van deze informatiebladen voor de plaatselijke of regionale samenleving vroegen wij ons af of steunverlening ten laste van regelingen voor bijdragen van de rijksoverheid in het kader van het samenlevingsopbouwwerk of het sociaal-cultureel werk mogelijk zou zijn. Uit informatie van het ministerie van CRM bleek ons evenwel dat steunverlening op basis van die regelingen niet tot de mogelijkheden gerekend wordt. Omdat steunverlening aan bedoelde informatiebladen op grond van hun functie ook aansluit bij de doelstelling van het persbeleid, zouden deze gratis verspreide bladen, die qua functie met nieuwsbladen vergelijkbaar zijn, naar ons oordeel in beginsel voor steun uit het Bedrijfsfonds voor de Pers in aanmerking moeten kunnen komen. Daarop besloten wij zelf een onderzoek te verrichten naar de mogelijkheden een afbakening te vinden van deze groep van informatiebladen ten opzichte van gratis verspreide advertentiebladen. In afwachting van de resultaten daarvan verzochten wij de Nationale Investeringsbank een bedrijfseconomisch onderzoek naar de aanvraag van De Streek in te stellen, waarmee wij niet beoogden vooruit te lopen op die resultaten, noch op ons besluit of het blad binnen de werkingssfeer van het Bedrijfsfonds zou vallen. Tevens besaadden wij ons over de mogelijkheid geheel los van deze aanvraag een onderzoek in te stellen naar de economische en technische grondslagen waarop persorganen met een kleine oplage zoals bv. De Streek op rendabele wijze kunnen worden geëxploiteerd. Deze grondslagen zouden kunnen uitmonden in een aantal richtlijnen die als model kunnen dienen voor belangstellenden die op overeenkomstige wijze als de initiatiefnemers van De Streek een bijdrage aan de plaatselijke of regionale informatievoorziening en opinievorming wensen te leveren door de uitgave van eenzelfde soort informatieblad.

Het onderzoek naar de vraag of bedoelde informatiebladen binnen de werkingssfeer van het Bedrijfsfonds kunnen worden gebracht heeft ons tot een positief antwoord geleid: onder bepaalde voorwaarden kunnen deze bladen op één lijn worden geplaatst met de in de statuten van het fonds omschreven categorie van nieuwsbladen. Wij geven u dan ook in overweging art. 2, lid 2 ad b, voorshands zo uit te leggen dat onder de werkingssfeer van het Bedrijfsfonds ook vallen bladen die:

- in niet onbelangrijke mate informatie bevatten, in het belang van de communicatie binnen of voor de opinievorming van de plaatselijke of regionale bevolking;
- een niet onbelangrijk deel van de politiek-maatschappelijke actualiteit op plaatselijk of regionaal gebied, voor zover voor dat gebied van belang, op de voet volgen;
- uitgegeven en verspreid worden in een gebied dat tenminste één zelfstandige bestuurlijke eenheid omvat waarin tenminste één zelfstandige vertegenwoordiging van de plaatselijke of regionale bevolking in de vorm van een (deel-)gemeenteraad bestaat;
- als regel tenminste eenmaal per week verschijnen;
- uitgegeven worden door een onafhankelijke rechtspersoon die tot doel heeft het bevorderen van de nieuwsvoorziening en de opinievorming voor de plaatselijke of regionale bevolking over plaatselijke of regionale aangelegenheden en waarvan de statuten bepalen dat de exploitatieresultaten, voorzover met de uitgave behaald of die anderszins hieraan zijn toegevalen dienstbaar zijn aan dat doel;
- niet in combinatie met andere bladen worden uitgegeven, verspreid of verkocht;
- al dan niet gratis huis aan huis worden verspreid, mits in de exploitatie voor een deel (tenminste 5% van de begrote kosten) wordt bijgedragen door een deel van de lezers (welke lezersgroep in totaal tenminste 10% van de oplage aan huis ontvangt) en mits de lezers in betekenende mate in de redactieraad en/of in het bestuur van de rechtspersoonlijkheid die het blad uitgeeft, zijn vertegenwoordigd, welke vertegenwoordiging is aangewezen door een (vertegenwoordigend) orgaan van lezers.

Dit advies over de aanvraag van De Streek leggen wij u voor in de veronderstelling dat u met deze ruime interpretatie van de statutaire definitie van nieuwsbladen akkoord zult gaan. Over een mogelijk algemeen onderzoek naar de economische en technische grondslagen van kleine persorganen, dat in een model voor de uitgave van dergelijke bladen zou kunnen uitmonden, hopen wij u binnen afzienbare tijd te kunnen rapporteren.

3. Beoordeling

De exploitatieresultaten van De Streek vertonen sedert de oprichting van het blad in oktober 1973 een overwegend ongunstig beeld. Tegenover min of meer stabiel gebleven opbrengsten in hoofdzaak uit advertenties (gemiddeld 94,5% van het totaal van de opbrengsten uit advertenties, abonnementen en betaalde kopij in de jaren 1973-1976) stond in de jaren 1974-1975 een relatief omvangrijk kostenpakket waardoor de exploitatie in die jaren verliesgevend is geweest. In de loop van 1975 en in de eerste helft van 1976 nam het blad een aantal maatregelen, gericht op verlaging van het kostenniveau. Ten opzichte van 1975 daalden de totale kosten in 1976 daardoor met 16,6%. Deze kostenbesparende maatregelen hebben er mede toe bijgedragen dat de exploitatie over 1976 met een klein positief saldo kon worden afgesloten. Dit saldo is ook het gevolg van de opbrengst van een in 1976 gehouden geldinzamelingsactie ten behoeve van De Streek (6,5% van de totale opbrengsten in 1976).

De kostenbesparingen waren er onder meer op gericht het aantal artikelen en rubrieken in het blad, evenals het gebruik van fotomateriaal, te verminderen, terwijl ook werd overgegaan op een ander lettertype. Naast de positieve effecten voor de exploitatie hebben de maatregelen ook ten nadele gewerkt van de aantrekkelijkheid en de functie van De Streek voor de informatievoorziening. Door deze ontwikkelingen zijn de schulden, die voor een deel bestaan uit bij lezers geplaatste leningen (ultimo 1976 9,6% van het vreemd vermogen op lange termijn), opgelopen. Als gevolg van deze schulden bevindt het blad zich in een zwakke financiële positie, waardoor het in sterke mate afhankelijk is geworden van de drukkerij waar het blad technisch vervaardigd wordt. De verwachting van het blad dat de aanschaf van de fotozetmachine, ten behoeve waarvan steun word gevraagd, zal leiden tot een belangrijke verbetering van de exploitatieresultaten, hetgeen naar men verwacht ook een positief effect zal hebben op de omvang en presentatie van het redactionele gedeelte van De Streek, achten wij aannemelijk. In de eerste plaats wordt van deze aanschaf een kostenbesparing verwacht, overwegend als gevolg van het feit dat het zetwerk dan door onbetaalde medewerkers van het blad zelf kan worden verricht. Dit kan resulteren in een besparing op jaarbasis 1977 van ongeveer 10,6% van de kosten (uitgaande van het uitgavenniveau van 1976). Het tweede financiële voordeel dat van de aanschaf van een fotozetmachine wordt verwacht, t.w. additionele opbrengsten door verhuur van de machine aan de drukkerij gedurende de tijden waarop de machine niet voor zetwerk ten behoeve van De Streek wordt gebruikt, zou neerkomen op een opbrengstenstijging op jaarbasis 1977 van ongeveer 10,5% (ten opzichte van 1976). Een bijkomend financieel voordeel kan voortvloeien uit verbetering van de inhoud van het blad (redactionele omvang en presentatie), waardoor het ook voor de adverteerder een aantrekkelijker medium kan worden. Deze financiële voordelen zullen naar verwachting reeds dit jaar tot een positief resultaat leiden. De ontwikkeling van de advertentie-opbrengsten in relatie tot de hoeveelheid geplaatste kopij, alsmede de belangeloze inzet van de medewerkers, zullen voor deze resultaten van belang zijn. Door deze positieve ontwikkeling zal ook de liquiditeitspositie van het blad kunnen worden verbeterd, waardoor, rekening houdend met de exploitatiewijze van het blad, een basis wordt geschapen voor gunstige resultaten van de exploitatie in latere jaren.

4. Advies

Met het oog op het belang van de aanschaf van een fotografische zetmachine voor de rentabiliteitsverbetering van De Streek, adviseren wij u de kredietaanvraag van het blad te honoreren. Tot dit advies zijn wij mede gekomen aan de hand van de resultaten van het door de Nationale Investeringsbank ingestelde kredietonderzoek (rapport dd. 10 maart 1977). Wij stellen u voor De Streek een krediet van ten hoogste f 85.000,- ten laste van het Bedrijfsfonds voor de Pers te verlenen. Dit krediet zal niet alleen dienen voor de aanschaf van de zetmachine maar tevens er toe strekken de vermogenspositie van het blad te verbeteren.

Rekening houdend met de wijze waarop het blad wordt geëxploiteerd verwachten wij dat door dit krediet de exploitatie rendabel zal worden en dat het krediet met rente zal kunnen worden terugbetaald. Wij geven u voorts in overweging aan deze kredietverlening de volgende faciliteiten en voorwaarden te verbinden: een vaste rente van 6 $\frac{3}{4}$ %, gedurende het eerste jaar van de looptijd van dit krediet kwijtschelding van de verschuldigde rente, na dat jaar terugbetaling van het krediet in een periode van zeven jaar volgens een nader uit te werken annuïtensysteem. Voor de bepaling van deze periode hebben wij rekening gehouden met de gemiddelde afschrijvingsduur van de zetmachine, die als onderpand van het krediet zal fungeren. Het blad zal over gedeelten van dit kredietbedrag kunnen beschikken naar gelang de liquiditeitspositie en de exploitatieresultaten dat vorderen. Bij het beoordelen van de kredietbehoefte zal rekening worden gehouden met de verdere ontwikkeling van de exploitatie-uitkomsten van het blad in relatie tot de prognoses. Wij adviseren u ten slotte dit kredietaanbod te laten vervallen indien De Streek - ervan uitgaande dat u met ons advies zult instemmen - het aanbod niet binnen drie maanden na dagtekening van uw beslissing heeft aanvaard.

Het bestuur van het
Bedrijfsfonds voor de Pers.

Rijswijk, 31 mei 1977

Bijlage D

MINISTERIE VAN CULTUUR, RECREATIE EN MAATSCHAPPELIJK WERK

Aan: Het Bestuur van de Vereniging
de Nederlandse Nieuwsbladpers
Van Blankenburgstraat 74
's - G r a v e n h a g e

Uw brief 8-9-1977

kenmerk
RTP 68189

Rijswijk (ZH)
1 nov. 1977

Onderwerp Steunverlening
De Streek

Geacht Bestuur,

Naar aanleiding van uw bovengenoemde brief en de brieven daarop aansluitende van 20 september en 4 oktober j.l., wil ik gaarne het volgende opmerken.

In uw beschouwing omtrent mijn beslissing om ten laste van het Bedrijfsfonds voor de Pers financiële steun te verlenen aan het gratis verspreide informatieblad De Streek te Gemert, vraagt u in het bijzonder mijn aandacht voor twee conclusies die uw bestuur uit dit feit getrokken heeft. In de eerste plaats stelt uw bestuur vast dat met steunverlening aan De Streek het beginsel zou zijn verlaten dat persorganen die voor financiële steunverlening van overheidswege in aanmerking wensen te komen, tegen abonnements-tarief verspreid dienen te worden. Deze stelling kan ik niet delen. Het bestuur van het Bedrijfsfonds voor de Pers heeft op gemotiveerde wijze aan de in de statuten van die stichting in 1974 opgenomen definitie van "nieuwsbladen" een ruimere interpretatie gegeven, waarmee ik mij heb kunnen verenigen. Die interpretatie houdt rekening met de evolutie die sindsdien op het gebied van het perswezen heeft plaatsgevonden met name op het terrein van de nieuwsbladen waar, door de ontwikkeling in de richting van de omzetting van nieuwsbladen in huis-aan-huisbladen, het ontstaan van wijkbladen en gemeentelijke (voorlichtings)bladen, de grenzen van deze categorie van persorganen steeds meer vervagen. Het bestuur heeft in het licht van de taak van het Bedrijfsfonds, die gericht is op behoud en zo mogelijk uitbreiding van de pluriformiteit van de pers in ons land, de definitie herijkt en daarmee aangepast aan de ontwikkeling op het gebied van de pers. Die herijking is echter gepaard gegaan met het stellen van een aantal voorwaarden waaraan persorganen moeten voldoen om qua functie op één lijn gesteld te kunnen worden met nieuwsbladen, teneinde daardoor binnen de werkingssfeer van het Bedrijfsfonds te vallen. Een belangrijke voorwaarde is de heffing van een (overigens vrijwillige) lezersbijdrage, waarvan - teneinde die bijdrage in verhouding tot de oplage een reële hoogte te geven - de totale opbrengst in een bepaalde relatie dient te staan tot de totale exploitatiekosten van een desbetreffend blad. Verder worden er voorwaarden gesteld aan het bestuurlijk en redactioneel functioneren van het blad, teneinde zoveel mogelijk te waarborgen dat de functie van het blad aansluit op bestaande behoeften aan informatie. In tegenstelling tot wat uw bestuur meent, wijs ik erop dat niet het aantal lezers dat bereid gevonden wordt enige vergoeding te geven

voor de informatie die zij wensen, als enige factor bepalend is voor de informatieve functie van een blad. Ook wordt de informatieverpreiding niet van hoger belang geacht dan de informatiebehoefte van potentiële lezers, zoals uw stelling luidt, maar het belang van de beschikbaarheid van de informatie wordt benadrukt. Ik meen dat in de door het Bedrijfsfondsbestuur aangegeven voorwaarden voor steunverlening aan persorganen zoals De Streek, voldoende waarborgen aanwezig zijn dat bladen die aan de voorwaarden beantwoorden, tegemoet komen aan een bij de lezers blijkbaar bestaande behoefte aan bepaalde informatie. De voorwaarden waarvan hier sprake is, hebben immers betrekking op een zodanig breed spectrum van materiële en formele criteria (ten aanzien van inhoud, organisatiestructuur, verschijningsfrequentie, aard en wijze van verspreiding, lezersparticipatie), dat persorganen die daaraan voldoen, naar mijn mening geacht kunnen worden een met nieuwsbladen vergelijkbare functie te vervullen in het belang van de plaatselijke democratie.

Uit deze gedachtengang vloeit geenszins voort, dat daarmee ten opzichte van de nieuwsbladen een ongelijke beoordeling en een vorm van oneigenlijke concurrentie wordt geïntroduceerd. Zoals u bekend is, zijn in de statuten van het Bedrijfsfonds voor de Pers wel categorieën van persorganen onderscheiden, maar zijn de voorwaarden voor steunverlening voor alle bladen uit deze onderscheiden categorieën gelijk; een discriminatoire behandeling waar het gaat om het verlenen van kredieten en kredietfaciliteiten vindt derhalve niet plaats. Voor zover uw bestuur voorts van mening is dat het gratis informatieblad De Streek concurrentievervalsend werkt door, aldus uw stelling, met zijn advertentietarieven beneden de markt te opereren, wil ik gaarne wijzen op het hierna volgende overzicht van de meest recente advertentietarieven (in centen) van De Streek en enige in dezelfde omgeving (Gemert e.o.) verschijnende advertentiebladen.

	De Streek	Gemerts Nwsbl.	Oost Brabant (ed. Veghel)	Veghelse Courant	Het Gewest (ed. Veghel)	Udens Week- blad	Traverse
Oplage	13000	15000	17000	22000	26745	48450	
Tarief							
los	28	30	37	20	42	25	66
1000 mm			29		32		43
2500 mm			26		30		41
3000 mm	23	28					
5000 mm			25	19	28	23	40
6000 mm	21	26					
9000 mm	20	25					
10000 mm			23		26	20	38
12000 mm		24					
15000 mm	19	23					
20000 mm	18			18			
25000 mm	17	22	21		24	18	34
30000 mm	op						
50000 mm	afspr.	20	20		22		32
100000 mm		18			21		31

Uit dit overzicht (samengesteld uit opgaven van de desbetreffende persorganen, alsmede - voor Udens Weekblad en Traverse - uit gegevens van het Handboek voor de Pers, oktober 1977) kunnen hierna volgende cijfers worden berekend.

Op jaarbasis (contract) zijn de peilprijzen (bij een oplage van 1000 exemplaren) in centen, als volgt:

	mm	Los	1000	2500	3000	5000	6000	9000	10000	12000	15000	20000	25000	30000
De Streek		2,15	2,15	2,15	1,77	1,77	1,62	1,54	1,54	1,54	1,46	1,38	1,31	aanvr.
Gemerts Nwsbl.		2,00	2,00	2,00	1,87	1,87	1,73	1,67	1,67	1,60	1,53	1,53	1,47	1,47
Oost Brabant		2,18	1,71	1,53	1,53	1,47	1,47	1,47	1,35	1,35	1,35	1,35	1,24	1,24
Veghelse Cr.		0,91	0,91	0,91	0,91	0,86	0,86	0,86	0,86	0,86	0,86	0,82	0,82	0,82
Het Gewest		1,57	1,20	1,12	1,12	1,05	1,05	1,05	0,97	0,97	0,97	0,97	0,90	0,90
Udens Weekblad		0,93	0,93	0,93	0,93	0,85	0,85	0,85	0,74	0,74	0,74	0,74	0,67	0,67
Traverse		1,36	0,89	0,85	0,85	0,83	0,83	0,83	0,78	0,78	0,78	0,78	0,70	0,70

Bij vertikale lezing van de tabel blijkt, dat De Streek relatief hoge (soms zelfs de hoogste) advertentietarieven hanteert in vergelijking met alle andere hier genoemde persorganen.

In het voorgaande overzicht zijn geen aanwijzingen te vinden dat De Streek, voor wat zijn advertentietarieven betreft, beneden de markt opereert, zoals uw bestuur stelt. In uw brief van 20 september j.l. hebt u gesteld dat de tarieven van het Gemerts Nieuwsblad, dat op dezelfde markt als De Streek betrokken en daarop reeds meer dan 10 jaar werkzaam is, als normatief voor de (lokale) marktprijs gezien kunnen worden. Gezien voorgaande overzichten leidt uw stelling daarmee tot de conclusie dat De Streek niet onder maar veeleer boven de lokale marktprijs advertentieruimte aanbiedt. De bepaling "boven 30000 mm tarief op aanvraag" die De Streek daarbij stelt is een in de perswereld normale clausule, waarbij het gaat om weinig voorkomende advertentievolumes waarvan de prijs, gerelateerd aan de andere tarieven, op afzonderlijke contractbasis wordt vastgesteld.

Indien u over deze aangelegenheid nog van gedachten wilt wisselen, geef ik u in overweging u in eerste instantie te richten tot het bestuur van het Bedrijfsfonds voor de Pers dat mij over de aanvraag van De Streek geadviseerd heeft en met de uitvoering van mijn beslissing belast is. Een afschrift van deze brief zal ik naar het Bedrijfsfondsbestuur zenden.

Hoogachtend,

De Minister van Cultuur, Recreatie
en Maatschappelijk Werk,

w.g. Mr H.W. van Doorn

Bijlage E

STICHTING BEDRIJFSFONDS VOOR DE PERS

Aan: de minister van Cultuur, Recreatie
en Maatschappelijk Werk,
mr H.W. van Doorn,
Steenvoordelaan 370
RIJSWIJK ZH.

onderwerp: kredietverlening
aan De Streek

kenmerk
nr. 279

Rijswijk,
16 september 1977

Mijnheer de minister,

Het bestuur van het Bedrijfsfonds voor de Pers heeft kennis genomen van de bezwaren die de Algemene Nederlandse Grafische Bond en de Grafische Bond NKV U in een brief van 19 juli j.l. hebben voorgelegd tegen Uw besluit tot kredietverlening aan het informatieblad De Streek te Gemert.

In deze brief, die wij in afschrift ontvingen, wordt met name bezwaar gemaakt tegen de mogelijkheid onbetaalde vrijwilligers zetwerk ten behoeve van De Streek te laten verrichten.

Daarbij verwijzen de bonden naar bepalingen in de cao voor het grafische bedrijf, welke bepalingen naar hun oordeel niet in die mogelijkheden zouden voorzien.

Inmiddels heeft de uitgeefster van het blad, de Stichting De Nieuwe Krant, met de bonden afgesproken dat de door die Stichting aan te kopen fotozetmachine volledig aan de drukker van het blad, Drukkerij Vos, zal worden verhuurd. Wij hebben vastgesteld dat als gevolg van deze afspraak tussen de betrokken partijen het project, dat ten grondslag lag aan ons advies en op basis waarvan U het krediet aan De Streek hebt aangeboden, is gewijzigd. Dat project voorzag onder meer in een kostenbesparing, overwegend uitgaande van de verwachting dat het zetwerk door onbetaalde medewerkers van het blad zelf zou worden verricht. Nu die kostenbesparing niet kon worden bereikt, moest noodgedwongen op andere onderdelen van de exploitatie bezuinigd worden, waarmee wij ons hebben kunnen verenigen. Dit laatste impliceert evenwel niet dat wij het standpunt van de bonden dat tot de wijziging in de exploitatie-opzet van De Streek aanleiding heeft gegeven, onderschrijven.

In dat standpunt wordt naar ons oordeel voorbijgegaan aan het algemeen belang dat bij het verlenen van overheidssteun aan een blad als De Streek in het geding is, namelijk een vrij en pluriform perswezen, dat door het voortbestaan van informatiebladen als De Streek gediend wordt. Dit algemeen belang moet naar onze mening in onze oordeelsvorming voorop staan.

Een kopie van deze brief hebben wij heden aan de bonden verzonden.

Hoogachtend,
namens het bestuur,

(w.g.)

prof. drs J.W. Schoonderbeek,
voorzitter.

Bijlage F

STICHTING BEDRIJFSFONDS VOOR DE PERS

Rapport van het bestuur van het Bedrijfsfonds voor de Pers aan de minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk over de mogelijkheid van een compensatieregeling voor dagbladen

Ten geleide

De Nota Massamediabeleid van maart 1975 bevatte het standpunt van de regering, dat steunmaatregelen voor de pers zouden moeten worden gericht op die persorganen, die deze hulp het meest nodig hebben. Daarbij presenteerde de regering onder meer het voorstel een advertentiecompensatieregeling voor dagbladen door het bestuur van het Bedrijfsfonds voor de Pers te laten uitwerken en eventueel te laten uitvoeren. Met behulp van deze regeling zou, zo werd in de Medianota gesteld, de invloed van de ongelijke concurrentieverhoudingen die op de advertentiemarkt bestaan, moeten worden gecompenseerd. Daarbij werd met name gedacht aan compensatie voor bladen die voor de adverteerder geen aantrekkelijk medium zijn of op andere wijze gezien hun oplage in onvoldoende mate advertenties kunnen aantrekken en waarvan de exploitatieresultaten beneden een nog nader vast te stellen niveau zouden liggen.

Gevolg gevend aan het verzoek van de regering een dergelijke regeling te ontwerpen hebben wij ons aan de bestudering van de voorstellen van de Medianota gezet en presenteerden wij in ons advies over die nota d.d. 7-10-1975 (zie jaarverslag Bedrijfsfonds 1974 - 1975, pagina 59 -62) onze eerste indrukken hierover. Daarin werd voorkeur uitgesproken voor een zogenaamde gericht-generieke compensatiemaatregel, dat wil zeggen een algemeen geldende regeling, die door zijn gerichte werking zou bijdragen aan vermindering van de ongelijkheid in concurrentievoorwaarden, waaronder de exploitatie van de bladen geschiedt. Zouden alleen de verliesgevende bladen naar rato van de omvang van hun verliezen voor compensatie in aanmerking komen, dan zouden naar ons oordeel uitsluitend feitelijke, ongunstige bedrijfsresultaten de grondslag voor overheidssteun vormen. Zulks zou inhouden dat slecht geleide bladen in meerdere mate voor steun in aanmerking komen dan goed geleide.

Wij meenden dat daarmee de prikkel tot efficiënte exploitatie wordt verzwakt.

Wij stelden ons voor door middel van onderzoek te laten verifiëren of de uitgangspunten van de Medianota voor een advertentiecompensatieregeling voldoende empirische basis hebben en zo ja of een bedrijfseconomische grondslag (waaronder verdeelsleutels) voor een compensatie-uitkeringsbeleid zou kunnen worden ontwikkeld. In dat onderzoek zouden naast advertentie-opbrengsten en distributiekosten ook andere kosten- en opbrengstenfactoren worden betrokken.

Het tot dusver verrichte onderzoek, waarop verderop nader wordt ingegaan, heeft niet tot een door ons beoogde compensatieregeling geleid.

Ofschoon wij ons onderzoek willen voortzetten, kan het tot nu toe verrichte onderzoek als een op zichzelf staande fase worden beschouwd, zodat wij hebben besloten daarover thans reeds te rapporteren, mede omdat wij het wenselijk achten dat ook anderen over onze bevindingen kunnen oordelen. Het beëindigen van deze

onderzoeksfase betekent evenwel niet dat de in de Medianota voorgestelde weg naar een compensatieregeling voor de dagbladpers is afgesloten. Wij zien namelijk aanknopingspunten voor verder onderzoek dat tot de in die nota beoogde compensatieregeling zou kunnen leiden. Omdat een compensatieregeling naar onze overtuiging van grote betekenis voor de verscheidenheid in de dagbladpers zal zijn, achten wij het van belang dat het onderzoek, gericht op het uitwerken van een dergelijke regeling, wordt voortgezet.

Uitvoering en resultaten van het onderzoek

Voor de uitvoering van het onderzoek naar een compensatieregeling voor dagbladen verleenden wij een opdracht aan het Economisch Instituut Tilburg (EIT). Dit instituut werd verzocht een onderzoek te verrichten dat zich in algemene zin zou richten op een (multi-variante) analyse van de voornaamste oorzaken die leiden tot verschillen in rentabiliteit tussen de Nederlandse dagbladexploitaties; ook moest de invloed van deze oorzaken gekwantificeerd worden. In het door het EIT uitgevoerde onderzoek werden de oplage per dagblad, de totale omvang van de advertentiemarkt en de toegepaste technologische kennis in het dagbladbedrijf als gegeven beschouwd. Als specifiek onderdeel van het onderzoek verrichtte het EIT een toetsing van de hypothese, dat rendementsverschillen tussen dagbladen zijn toe te schrijven aan verschillen in positie op de advertentiemarkt.

Volgens het rapport dat het EIT ons in december 1976 uitbracht, kwamen de onderzoekers tot een redelijke statistische verklaring van de meeste kosten- en opbrengstencategorieën. Zo werd een positieve samenhang gevonden tussen oplage en advertentiehoeveelheid en, in versterkte mate, tussen oplage en advertentie-inkomsten. Na indeling van kranten in groepen met een grote respectievelijk met een kleine geografische verspreiding bleek dat, bij een gelijke oplage, kranten met een kleinere spreiding de hoogste advertentie-inkomsten hebben. Ten aanzien van de kosten werd een enigszins minder dan evenredige relatie tussen totale kosten en oplage geconstateerd, doch geen invloed kon worden aangetoond van de mate van spreiding op die totale kosten. Per kostencategorie afzonderlijk werden relaties gevonden met name tussen expeditiekosten en oplage en spreiding, die de veronderstelling bevestigden, dat bij iedere oplage een grote spreiding hogere expeditiekosten met zich meebrengt dan een geringe spreiding. Ook tussen advertentiekosten en oplage werd een (minder dan evenredig) verband geconstateerd. Deze resultaten voerden naar de conclusie dat een regionale concentratie in de verspreiding van een dagblad de (advertentie)inkomsten zowel als de (expeditie)kosten in gunstige richting beïnvloedt. Hoewel de onderzoeksresultaten deze diagnose van de verschillende componenten van het exploitatieresultaat mogelijk maakten, bracht de in het onderzoek verrichte analyse evenwel een zeer geringe verklaringskracht ten aanzien van het totale exploitatieresultaat van dagbladondernemingen aan het licht. Het EIT concludeert daaruit dat steunmaatregelen wellicht beter op onderdelen van de exploitatie zouden kunnen worden gebaseerd.

Daar het onderzoeksrapport aanknopingspunten bevatte voor verder onderzoek naar de mogelijkheden voor een compensatieregeling, wilden wij een maatregel ontwerpen die betrekking zou hebben op bepaalde onderdelen van de exploitatie en wel zodanig, dat het overgrote deel van het totale uitkeringsbedrag aan verliesgevende bladen ten goede zou komen. Met name doelden wij daarbij op die onderdelen van de exploitatie, waarbij de invloed van de factoren spreiding en oplage het meest aantoonbaar is, te weten verspreidingskosten, advertentie-acquisitiekosten en advertentiebezetting. Door middel van het aanvullende onderzoek zou moeten worden berekend in welke mate de regeling feitelijke verliezen zou dekken in relatie tot de totale verliezen en tot het totale financiële beslag van de maatregel. In die berekeningen zouden de gevolgen van een groot aantal alternatieve mogelijkheden van de compensatieregeling kunnen worden afgelezen. In deze fase stelden wij de minister van CRM mondeling en schriftelijk op de hoogte van de stand van zaken betreffende het onderzoek.

Nadat verschillende aspecten van dit aanvullend onderzoek met ons waren besproken, zette het EIT zich aan de uitvoering hiervan. Tegelijkertijd voerden wij intern beraad over het vraagstuk van de norm die als grondslag voor een compensatieregeling zou moeten gaan dienen. Dat vraagstuk was ook voor de uitvoering van het aanvullende onderzoek van belang, omdat de compensatie zou worden berekend naar het verschil tussen kosten en opbrengsten bij een bepaalde norm en bij de werkelijke positie van bladen ten opzichte hiervan. In ons bestuur werden de verschillende effecten overwogen hetzij van een norm gebaseerd op die spreiding en oplage waarbij een krant nog juist winstgevend is (break-even-point) hetzij van het gemiddelde als norm. Op voorhand werd daarbij vastgesteld dat de norm van het gemiddelde weliswaar tot voordeel heeft dat deze niet door het beleid van een individueel blad zou kunnen worden beïnvloed, doch als nadeel dat ze een te weinig verfijnde uitwerking mogelijk maakt. Bovendien zou deze norm er in geringere mate toe kunnen bijdragen dat de compensatieregeling overwegend aan verliesgevende bladen ten goede zou komen, waardoor deze minder zou passen in de door de regering en door ons beoogde regeling. Niettemin betrok het EIT op ons verzoek beide normen in het aanvullend onderzoek. Dit aanvullend onderzoek werd verricht op basis van een zo representatief mogelijke steekproef uit de totale groep van de in het eerste onderzoek betrokken bladen. Ons beraad over de norm van de regeling verloor zijn praktische betekenis door een mededeling van het instituut, in een verslag van begin maart 1977 over het aanvullende onderzoek, dat het niet mogelijk bleek een verband aan te tonen tussen uit te keren compensatiebedragen en winst of verlies van de ontvangende bladen, indien, zoals in de opdracht was aangegeven, de compensatieregeling zou worden gebaseerd op een of meer elementen van het exploitatieresultaat. Volgens elke in het aanvullende onderzoek gevolgde benadering zouden verscheidene winstgevende kranten wel en verscheidene verliesgevende kranten geen compensatie ontvangen. Deze bevindingen zouden, naar het EIT veronderstelde, in principe kunnen zijn veroorzaakt door een specifieke afwijking van individuele bladen van het algemene kosten- of opbrengstenpatroon of doordat een aantal kranten een nadelige positie van een bepaald onderdeel van de exploitatie heeft gecompenseerd met een voordelige positie van een ander onderdeel.

Naar aanleiding van deze resultaten, die dus geen verband tussen enerzijds een compensatieregeling en anderzijds de verlies- of winstgevende posities van de individuele bladen aan het licht hadden gebracht, verzochten wij het EIT in een tweede aanvullende onderzoek de positie te bezien van alle in het eerdere onderzoek betrokken bladen ten opzichte van advertentie-opbrengsten en expeditiekosten, los van hun verlies- of winstgevende positie. Wij dachten hierbij aan de verkenning en evaluatie van een steunmaatregel die, in afwijking van ons eerdere uitgangspunt, slechts op globale wijze zou worden gerelateerd aan verlies- of winstposities, waarbij bladen derhalve tegemoetkomingen zouden ontvangen voor die kosten- en opbrengstensoorten die van de produktie van redactionele tekst het verst verwijderd zijn en vanuit die produktie nauwelijks kunnen worden beheerst: de advertentie-opbrengsten en de expeditiekosten.

Een dergelijke maatregel zou dus alleen in dat opzicht aansluiten bij de beoogde opzet van een compensatieregeling, namelijk dat hij bijdraagt tot het verlagen van bepaalde "exploitatie drempels" en daardoor het verminderen van ongelijkheid in concurrentieverhoudingen. Om deze gedachte te kunnen evalueren werd het EIT opgedragen in het tweede aanvullend onderzoek, onder meer uitgaande van de resultaten van eerder onderzoek, berekeningen te maken van de uit te keren bedragen volgens de verschillende mogelijkheden van een dergelijke regeling, alsmede van de daarvoor totaal benodigde financiële middelen. Informatie over deze berekeningen zou op zichzelf beschouwd evenwel nog geen antwoord geven op de vraag welke soorten van persorganen (onderscheiden naar verlies- en winstgevendheid in combinatie met factoren als concernverband, landelijke of regionale verspreiding) van deze regeling profijt zouden hebben. Daarvoor zou het ook van belang zijn kennis te nemen van een aantal gegevens van afzonderlijke dagbladen uit de aan het EIT beschikbaar gestelde NDP-bedrijfsenquête. Daarom vroegen wij de NDP om vertrouwelijke inzage in die cijfers.

Inmiddels verrichtte het EIT enkele berekeningen van een aantal mogelijke vormen van bedoelde compensatieregeling, waarvan de uitwerking werd onderzocht voor heel globaal onderscheiden verlies- respectievelijk winstgevende bladen. Uit het verslag dat het EIT ons hierover eind maart 1977 uitbracht (waarin overigens geen nadere aanduiding van afzonderlijke bladen was opgenomen) bleek, dat de uit te keren bedragen in deze compensatieregeling, die slechts op bepaalde onderdelen van de exploitatie en niet op de samenhangen van de verschillende onderdelen met het exploitatieresultaat zou worden gebaseerd, in geen enkele verhouding zouden staan tot werkelijk behaalde exploitatieresultaten van de compensatie-ontvangende bladen.

Conclusie

De door het EIT gevonden onderzoeksresultaten hebben ons in eerste aanleg tot de conclusie gebracht dat het op grond van de beschikbare gegevens niet mogelijk is een compensatieregeling van een gericht-generiek karakter te ontwerpen waarvan de betekenis valt af te meten aan de mate waarin zij verband houdt met werkelijk behaalde exploitatieresultaten. Daardoor kon ook niet worden bepaald welke betekenis of welk effect een dergelijke regeling, bedoeld om ongelijkheden in concurrentieverhoudingen te doen verminderen, zou hebben voor het instandhouden van afzonderlijke persorganen.

Tenslotte hebben wij ons nog gebogen over een andere mogelijkheid, namelijk een regeling waarin naast advertentie-bezetting en spreidingskosten nog een derde factor zou kunnen worden ingebouwd, namelijk de mate waarin een blad zich aan ongunstige concurrentievoorwaarden weet aan te passen door bijvoorbeeld verhoging van abonnementsstarieven of door verlaging van bepaalde kosten. Een hoog aanpassingsvermogen zou kunnen blijken uit een winstgevende positie over een aantal jaren; een laag aanpassingsvermogen uit een verliesgevende positie over een aantal jaren. De steunverlening zou dan zodanig kunnen worden opgezet, dat bijvoorbeeld 75% van de uitkeringen aan verliesgevende bladen ten goede zou komen en 25% aan winstgevende persorganen. Wij realiseerden ons echter dat ook een dergelijke compensatieregeling tot onvoorspelbare effecten op de verscheidenheid van het perswezen zal leiden, omdat ook deze regeling niet gebaseerd kan worden op het verband met exploitatieresultaten en omdat de basis van deze regeling, het verband met een of enkele exploitatiefactoren, een arbitrair karakter draagt. Bovendien kan men zich afvragen of een zodanige regeling niet veel eerder neerkomt op een verliescompensatie in plaats van op een advertentiecompensatie. Een compensatieregeling, die slechts op een of enkele exploitatiefactoren wordt gebaseerd zonder tevens te worden gerelateerd aan het exploitatieresultaat, zou mogelijkerwijs bovendien een ongewenst aanpassingsmechanisme introduceren waarop persorganen hun exploitatie gaan afstemmen en derhalve kunnen gaan anticiperen op verwachte subsidie-uitkeringen. Daardoor zou de dwingende noodzaak zich aan veranderde en veranderende exploitatie-omstandigheden aan te passen, enigszins komen te vervallen en het aanpassingsvermogen zelf kunnen belemmeren.

Uit dit alles leidden wij af dat het, uitgaande van het doel van het onderzoek, namelijk het vinden van een op statistische analyse gefundeerde compensatieregeling die overwegend aan verliesgevende bladen ten goede komt, geen aanbeveling verdient voort te gaan met het onderzoeken van de mogelijkheden dat doel te bereiken met een regeling, gebaseerd op slechts een of enkele onderdelen van de exploitatie zonder samenhang van deze elementen met de bedrijfsuitkomsten. Derhalve achtten wij het voorshands ook niet meer opportuun kennis te nemen van de gevraagde, naar categorieën van dagbladen gegroepeerde, gegevens uit de NDP-bedrijfsenquête. Voor een op korte termijn uit te werken compensatieregeling is naar ons oordeel in deze fase overigens ook geen dwingende noodzaak aanwezig gelet op de huidige economische positie van de dagbladpers, die blijkens het jaarverslag van de NDP over 1976 en blijkens jaarverslagen van afzonderlijke ondernemingen een gunstiger karakter draagt. Persorganen die desondanks een ongunstige positie met betrekking tot bepaalde kosten- of opbrengstenfactoren niet zodanig hebben weten te compenseren dat zij een sluitende exploitatie bereiken, kunnen onverminderd een beroep doen op individuele steunverlening ten laste van het Bedrijfsfonds voor de Pers. Mede doordat die steunverlening op basis van een project geschiedt, waarvoor overigens ook niet-financiële bijstand kan worden verstrekt, kan deze vorm van steun voor dergelijke verliesgevende of economisch-marginale bladen effectiever werken, namelijk tot een rendabele situatie leiden.

Consultaties

Deze conclusies - die wij aanvankelijk nog als voorlopig beschouwden - en de rapporten van het EIT, legden wij eind mei j.l. voor aan de betrokken organisaties op het gebied van de dagbladpers, teneinde hun reacties in onze definitieve standpuntbepalingen te betrekken. De gesprekken met deze organisaties (de Nederlandse Vereniging van Journalisten, de Vereniging De Nederlandse Dagbladpers, de Algemene Nederlandse Grafische Bond, De Grafische Bond NKV en de Grafische Bond CNV) vonden plaats op 20 juni j.l.

De NVJ - waarvan het commentaar door de grafische bonden in algemene zin onderschreven werd - sprak zich toen uit voor een regeling, die uitsluitend gericht is op het financieel ondersteunen van verliesgevende bladen. De bestaande kredietverleningsmogelijkheid ten laste van het Bedrijfsfonds voor de Pers aan verliesgevende bladen vond de NVJ te beperkt, omdat deze slechts openstaat voor bladen, die uitzicht hebben op herstel van een rendabele exploitatie. De NVJ wil bij een compensatieregeling het criterium van rendabiliteit loslaten. Een compensatieregeling zou volgens het bestuur van deze organisatie gevonden moeten worden door via het doorlichten van verliesgevende bedrijven de oorzaken van die verliesgevendheid op te sporen en daarop het compensatiebeleid te richten. De door ons bestuur beoogde compensatieregeling met een gericht-generieke opzet zou naar het oordeel van de NVJ tot een oneigenlijk gebruik van gemeenschapsgelden leiden omdat ook winstgevende kranten die deze steun niet nodig hebben voor deze regeling in aanmerking zouden komen.

Wij stelden hier tegenover dat een regeling, die uitsluitend de verliezen van verliesgevende persbedrijven compenseert, de prikkel bij die ondernemingen zou kunnen wegnemen te streven naar gunstige exploitatie-uitkomsten. Een dergelijke regeling valt wellicht te overwegen indien ervan kan worden uitgegaan dat alle kranten een goed organisatorisch en commercieel beleid voeren en het dan tevens vast zou staan dat uitsluitend exogene factoren de bladen in een verliesgevende positie kunnen brengen. In de praktijk wordt aan deze voorwaarden niet voldaan. Aan een dergelijke regeling is ons inziens ook het bezwaar verbonden dat de geleden verliezen worden vergoed en dat ondernemingen daarop hun toekomstig beleid gaan afstemmen. Die regeling zou daardoor mogelijk tot een permanente ondersteuning leiden.

Ons onderzoek was juist gericht op het vinden van een objectieve norm, die voor alle bladen in gelijke omstandigheden zou gelden. In onze ogen moet het doel van een compensatieregeling zijn dat persexploitaties uiteindelijk zichzelf kunnen bekostigen en de prikkel daartoe behouden. Niettemin werd in de gedachtenwisseling met de NVJ en de grafische bonden een aantal overwegingen voor verder onderzoek tot uitdrukking gebracht, die, zoals aan het slot van ons advies nog zal worden toegelicht, nuttig kunnen zijn bij de uitvoering van ons verdere onderzoek.

Tijdens de gedachtenwisseling bracht de NDP tot uitdrukking, dat naar haar oordeel op grond van het beschikbare cijfermateriaal wel een bevredigende compensatieregeling zou kunnen worden ontworpen. De vereniging legde ons daartoe een concreet voorstel voor. Maar het uitgangspunt van de NDP bleek sterk af te wijken van onze bedoeling. Deze verschilpunten zijn de volgende. Zoals in het voorgaande is toegelicht, is ons uitgangspunt steeds geweest dat een compensatieregeling gebaseerd dient te zijn op ver-

schillen in concurrentiepositie tussen dagbladexploitaties. Bij ons onderzoek naar de belangrijkste bepalende factoren voor de verschillende kosten- en opbrengstensoorten werden duidelijke uitkomsten verkregen. Met name de oplage van een blad en de mate van geografische verspreiding blijken een belangrijke invloed te hebben op de grootte van verschillende kosten- en opbrengstensoorten. Vervolgens werd in ons onderzoek gepoogd het in de eerste fase verkregen inzicht te gebruiken bij het ontwerpen van een compensatieregeling. Daarbij werd met name aandacht besteed aan regelingen gebaseerd op verschillen tussen de dagbladen in netto-advertentie-inkomsten en/of expeditiekosten. De kern van de door ons beoogde regeling zou moeten bestaan uit een formule die aangeeft op welk compensatiebedrag een krant, gegeven zijn oplage en spreiding, aanspraak kan maken. Toetssteen voor die regeling zou dan moeten zijn de vraag of de regeling al dan niet leidt tot compensatiebedragen die verband houden met de werkelijk door een blad behaalde exploitatieresultaten. In het voorgaande is reeds vermeld dat het onmogelijk bleek een zodanige regeling te ontwerpen. Dit wordt kennelijk veroorzaakt door het feit dat kranten in staat zijn een ongunstige positie op onderdelen van de exploitatie intern te compenseren, ofwel door een sober beleid, ofwel door het uitbuiten van een voordelige positie op andere onderdelen van de exploitatie.

Vergelijken wij nu de aanpak van de NDP met de onze, dan valt op dat ook de NDP in eerste instantie zoekt naar factoren die de afzonderlijke kosten- en opbrengstensoorten (met name advertentie-inkomsten en expeditiekosten) verklaren. De NDP komt hierbij tot een aantal conclusies die met onze bevindingen overeenkomen. Bij het ontwerpen van haar regeling maakt de NDP van deze conclusies echter slechts gedeeltelijk gebruik. De door de NDP voorgestelde regeling heeft twee componenten, t.w. advertentievolume en expeditiekosten. Over deze componenten willen wij het volgende opmerken. Uitgaande van haar verkenning komt de NDP tot de conclusie dat verschillen in oplage voor een groot deel verschillen in advertentievolume tussen bladen verklaren. Evenals in ons onderzoek werd geconstateerd, blijkt het volgens de NDP mogelijk te zijn aan te geven welk deel van het verschil in advertentievolume te verklaren is uit verschillen in oplage. Daarmee is ook bekend welk deel niet aan verschillen in oplage en dus aan andere (onbekende) factoren is toe te schrijven. De NDP stelt nu voor de compensatie te baseren op dit onverklaarde deel van de verschillen in advertentievolume. Hiermee wordt de door ons gestelde voorwaarde dat compensatie gebaseerd dient te zijn op een verschil in aanwijsbare achterliggende factoren als oplage en spreiding losgelaten en de weg van een verliescompensatie betreden. Hoewel de NDP in haar statistische verkenning een verband vindt tussen expeditie-kosten en de mate van geografische spreiding, wordt hiervan in de compensatie-regeling geen gebruik gemaakt. De component expeditie-kosten van de door de NDP ontworpen compensatieregeling is gebaseerd op het verschil tussen de expeditiekosten per nummer van de te compenseren krant en de gemiddelde expeditiekosten per exemplaar voor alle bladen. Ook ten aanzien van deze component wordt de eis losgelaten dat verschillen in aanwijsbare achterliggende factoren aan de compensatie-regeling ten grondslag moeten liggen. Onze conclusie is dan ook, dat het uitgangspunt van de NDP-regeling voor ons bestuur onaanvaardbaar is omdat het geen recht doet aan de bedoelingen van de Medianota.

Dit neemt echter niet weg dat in de gedachtenwisseling met de NDP enkele waardevolle suggesties zijn gedaan met betrekking tot exploitatiefactoren en andere variabelen die tot verfijningen kunnen leiden binnen de opzet van ons onderzoek. In de hierna volgende aanbeveling voor verder onderzoek zullen wij op deze suggesties terugkomen.

Aanbeveling

De behaalde onderzoeksresultaten die wij hier in het kort hebben gepresenteerd, wettigen geen compensatieregeling. Zo werden, zoals hiervoor al is aangegeven, weliswaar relaties gevonden op het gebied van bepaalde kosten- en opbrengstesoorten, maar die blijken slechts een verklaring te kunnen geven voor rentabiliteitsverschillen tussen groepen van ondernemingen. De grondslag van een steunregeling waarbij de compensatie op individuele basis dient te geschieden, stelt evenwel verdergaande eisen. Rond het gevonden patroon treedt een aanmerkelijke variantie op en de individuele afwijkingen zijn, zo moeten wij op grond van onze bevindingen vaststellen, zo groot dat de uitkomsten niet aan de gestelde eisen hebben beantwoord.

Toch sluiten wij niet uit dat er situaties of economische gronden denkbaar zijn, die een compensatieregeling, zoals in de Medianota en door ons bedoeld, billijken, maar die op grond van de thans beschikbare uitkomsten niet konden worden aangetoond. Het tot dusver verrichte onderzoek vormt een op zichzelf staande fase, waarop verder onderzoek kan voortbouwen, evenwel met herziene probleemstellingen. Daarbij vertrouwen wij erop dat de voor het voortgezet onderzoek benodigde gegevens door de NDP beschikbaar zullen worden gesteld, zoals deze vereniging ook ten behoeve van het tot dusver verrichte onderzoek gegevens welwillend heeft verstrekt, van welk feit wij hier met erkentelijkheid melding willen maken.

In het voortgezet onderzoek zou in de eerste plaats naar een verfijning kunnen worden gestreefd, uitgaande van het thans ontwikkelde verklaringsmodel. In dit verband denken we met name aan het onderscheiden van edities van kranten in de exploitatie-uitkomsten en aan een detaillering en verfijning van de in het onderzoek gehanteerde spreidingsvariabele, zoals ook door de NDP is gesuggereerd. Wij beogen daarbij ook rekening te houden met suggesties die de NVJ ons voor onderverdeling van het onderzoeksmateriaal heeft voorgelegd, hoewel bij deze suggesties aangetekend dient te worden dat door de beperktheid van het materiaal tegen een verdere onderverdeling vaak statistische bezwaren bestaan. Tevens komen in dit verband factoren die de advertentie-opbrengsten bepalen, zoals b.v. de prijsstelling, voor nader onderzoek in aanmerking. Daarnaast zal voortgezet onderzoek kunnen worden verricht op een terrein waarop het tot dusver verrichte onderzoek een belangrijke uitkomst aan het licht heeft gebracht. Volgens die uitkomst, die hiervoren reeds is besproken, zijn kranten kennelijk in staat geweest een nadelige positie op een of enkele onderdelen van de exploitatie intern te compenseren. Deze kennelijk optredende interne compensatie vormt een belangrijk aanknopingspunt voor diepergaand onderzoek. Daarbij zullen wij ons laten leiden door de overweging dat interne compensatie niet bij voorbaat ongewenst is en dat het gevaar vermeden moet worden dat de prikkel tot het gebruik van interne compensatiemogelijkheden teniet wordt gedaan doordat via een overheidscompensatieregeling externe compensatiemogelijkheden in het vooruitzicht worden gesteld.

Het onderzoek in dit verband zal met name gericht moeten zijn op het opsporen van minder gewenst te achten compensatiemogelijkheden, zoals een bezuiniging op het redactionele budget, waaraan het gevaar van een verschraling van de informatievoorziening door de pers verbonden kan zijn. Bij dit vraagstuk zullen ook elementen van door de NVJ voorgelegde onderzoekssuggesties aan de orde kunnen komen b.v. op het gebied van het aantal redactionele pagina's en de kosten van redactie.

Het Bestuur van het
Bedrijfsfonds voor de Pers

Rijswijk, 5 september 1977

Appendix Jaarverslag 1977

Het steunfonds voor de pers in Noorwegen

Appendix Jaarverslag 1977

Steunfonds voor de pers in Noorwegen

In de appendix bij ons jaarverslag over 1976 hebben wij informatie gegeven over steunfondsen voor de pers in Denemarken, Zweden en West-Duitsland. Die informatie is vooral bedoeld ten behoeve van de meningsvorming over het vraagstuk van de verlening van overheidssteun aan persorganen. Eveneens met die bedoeling nemen wij in dit jaarverslag soortgelijke gegevens op, te weten over het steunfonds voor de pers in Noorwegen. Deze gegevens waren bij de voorbereiding van de appendix van ons vorige jaarverslag nog niet volledig. Zoals wij reeds in de inleiding van die appendix hebben gesteld, willen wij ook hier aantekenen dat met informatie over buitenlandse steunfondsen geen uitspraak wordt gedaan over de merites van de inrichting of werkwijze van het desbetreffende fonds in relatie tot het Bedrijfsfonds voor de Pers in Nederland. Tevens wijzen wij er wederom op dat buitenlandse steunfondsen, in dit geval dus het Noorse, gezien moeten worden in het licht van de (historisch gegroeide) omstandigheden van het land en in het kader van het daar geldende persbeleid van de overheid *).

*) Voor een overzicht van de situatie op dit gebied in Noorwegen zie bv. Anthony Smith: Subsidies and the press in Europe, Londen 1977, pag. 48 - 53.

Noorwegen

In 1969 aanvaardde het Noorse parlement aanbevelingen van een (eerste) regeringscommissie over specifiek op de pers gerichte financiële overheidssteun, waarmee deze vorm van overheidssteun in dit land werd geïntroduceerd. Daarbij werden enkele maatregelen met name ten behoeve van kleine lokale kranten die in moeilijke economische omstandigheden verkeerden ingevoerd, t.w. een productiesubsidie en subsidies voor telex, persagentschappen, opleiding van journalisten en onderzoek. Bedoelde regeringscommissie had in haar rapport ook voorgesteld een kredietfonds voor de pers op te richten en de voorbereiding van de statuten en richtlijnen voor dit fonds op te dragen aan een andere (tweede) perscommissie. Die commissie concludeerde in haar eindrapport in 1971 dat ondanks de inmiddels in werking getreden overheidsmaatregelen voor steunverlening aan de pers de economische positie van met name de dagbladpers ongunstiger was geworden. Op aanbeveling van deze commissie stelde de regering in 1972 aan het parlement voor een fonds op te richten voor het verlenen van financiële bijstand tegen gunstige voorwaarden aan dagbladen en niet-dagelijks verschijnende kranten die in economische moeilijkheden verkeren. Na goedkeuring door het parlement kwam in datzelfde jaar een "Staats Pers Fonds" (Statens Lånekasse for aviser) tot stand. Dit fonds kreeg tot taak het verlenen van medewerking aan de financiering van investeringen van krantenbedrijven door middel van kredieten of kredietgaranties. Investeringsprojecten die bijdragen tot het bevorderen van samenwerking tussen persbedrijven krijgen voorrang.

Uitgangspunt van het verlenen van kredieten of garanties is dat het desbetreffende krantenbedrijf deze steun nodig heeft bij het doorvoeren van produktie-technische vernieuwingen. Alleen in bijzondere omstandigheden kan een krediet of kredietgarantie ten behoeve van andere bedrijfsdoeleinden worden verstrekt. De toekenning van faciliteiten bij deze steun wordt afhankelijk gesteld van het project waartoe de investering dient. Naast een gunstig rentepercentage behoort een gunstige aflossingregeling tot de mogelijke faciliteiten. De termijn van aflossing en de looptijd van krediet en garantie zijn gebonden aan bepalingen in de statuten, waarvan een vertaling als bijlage bij deze appendix is gevoegd. De aflossingsvrije periode is bepaald op ten hoogste drie jaar, terwijl de looptijd

van krediet en garantie ten hoogste tien jaar mag bedragen. Een uitzondering op de bepaling inzake de looptijd wordt gemaakt voor steun ten behoeve van investeringen in bouwprojecten: de looptijd hiervan kan op maximaal twintig jaar worden gesteld. De jaren gedurende welke geen aflossing behoeft te worden betaald worden bij de toegestane looptijd van het krediet geteld.

Aanvragen voor deze steunverlening worden gericht tot het bestuur van het fonds, dat uit drie personen bestaat. Voor elk bestuurslid zijn tevens drie plaatsvervangende leden benoemd die ook aan de vergaderingen kunnen deelnemen. In het bestuur is een zetel ingeruimd voor een overheidsfunctionaris, i.c. het hoofd van de rijksvoorlichtingsdienst, een instantie die ressorteert onder het ministerie voor consumentenzaken en administratieve aangelegenheden (Dit ministerie behandelt alle zaken betreffende steunverlening aan de pers). Zijn plaatsvervanger is een functionaris bij het ministerie van financiën. Het -voltallige- bestuur neemt de beslissing inzake steunaanvragen. Het secretariaat van het fonds is opgedragen aan de Noorse Industriebank.

Bij de oprichting van het fonds wees het parlement 10 milj. kronen toe als basiskapitaal. Kredieten en garanties zijn aan bepaalde maxima gebonden. In de financiering van het fonds wordt voorzien ten laste van de middelen van het ministerie voor consumentenzaken en administratieve aangelegenheden.

In de beginjaren 1972-1974 werd uit het fonds aan leningen verstrekt voor in totaal bijna 30 milj. kronen aan 44 projecten. Aan 10 projecten werden garanties voor leningen verleend tot een bedrag van in totaal 8,5 milj. kronen. De gemiddelde grootte van de leningen was in die jaren 640.000 kronen. In 1976 werden 29 aanvragen voor leningen toegewezen tot een bedrag van in totaal ongeveer 18 milj. kronen. Aan 6 projecten verstrekte het fonds garanties voor in totaal bijna 9,5 milj. kronen. Eén aanvraag werd afgewezen. Enkele van de gehonoreerde aanvragen werden ingewilligd voor een lager bedrag dan was gevraagd. In de periode vanaf de oprichting van het fonds tot eind 1976 zijn in totaal 85 kredieten ten laste van dit fonds verstrekt voor in totaal bijna 54,4 milj. kronen; 15 kredieten voor in totaal bijna 7,5 milj. kronen werden toegewezen maar zijn in die periode niet opgenomen.

Een derde perscommissie die in 1972 werd ingesteld om de economische positie van de pers te bestuderen en met name de mogelijkheden tot kostenbesparende technische samenwerking tussen persbedrijven, kwam in oktober 1974 met aanbevelingen. Zij stelde vast dat het kredietfonds, door voorrang te geven aan investeringsprojecten die bijdragen tot het bevorderen van samenwerking tussen kranten, vooral op langere termijn de totstandkoming van samenwerking zou kunnen bevorderen. Naar het oordeel van die commissie was de economische situatie in de pers echter zodanig geworden, dat meer actieve maatregelen noodzakelijk zouden zijn om de ontwikkeling naar samenwerking te bevorderen. De toenemende kostendruk als gevolg van noodzakelijke technische investeringen vormde samen met stagnerende inkomsten een bedreiging voor de pluriformiteit van de pers.

Teneinde die ontwikkeling tegen te gaan zouden er een meer omvattende produktie-technische samenwerking en een meer rationele en economische aanwending van alle hulpmiddelen van de pers tot stand moeten komen. Tegen deze achtergrond stelde de perscommissie voor in aansluiting op het kredietfonds voor kranten een regeling in te voeren op basis waarvan investeringsbijdragen zouden kunnen worden verleend aan bladen die maatregelen willen doorvoeren tot produktie-technische samenwerking. Een dergelijke regeling is onlangs na een discussie in het parlement tot stand gekomen door nieuwe voorschriften in het kader van de produktiebijdrageregeling.

Bijlage appendix

Statuten van het rijksleningenfonds voor kranten in Noorwegen

Par.1.

Het rijksleningenfonds voor dagbladen heeft ten doel, leningen en/of garanties te verstrekken voor leningen aan dagbladen in Noorwegen welke in economische moeilijkheden verkeren.

Par.2.

Het leningenfonds zal primair medewerken aan de financiering van investeringen, waaronder aanschaffing van machines en andere technische uitrusting.

Voorrang dient te worden verleend aan investeringsprojecten, die bijdragen tot het bevorderen van de onderlinge samenwerking tussen de dagbladen, indien de omstandigheden daartoe aanleiding geven. Het leningenfonds zal geen krediet verlenen dat uitsluitend voor de bedrijfsvoering is bestemd.

Indien bijzondere overwegingen zulks rechtvaardigen, kan evenwel garantie worden verstrekt voor krediet ten behoeve van exploitatiedoeleinden.

Par.3.

Het leningenfonds zal geen leningen toekennen voor projecten, die op de gebruikelijke kredietmarkt tegen normale marktvoorwaarden en op een voor de onderneming betrouwbare wijze kunnen worden gefinancierd.

Par.4.

De transacties van het leningenfonds dienen te worden gewaarborgd door onderpand, eigendomsoverdracht tot zekerheid, garantie, persoonlijke aansprakelijkheid van degene die financiële belangen in de onderneming heeft, of op andere wijze. Bij investeringskredieten kunnen de transacties van het leningenfonds voorrang hebben boven leningen van andere kredietinstellingen. De totale waarde van garantie en lening voor investeringsdoeleinden mag niet hoger zijn dan 75% van de aanschaffingswaarde.

Par.5.

De looptijd voor directe leningen dient te worden aangepast aan de investering die moet worden gefinancierd. Bij directe leningen kan, indien speciale omstandigheden daartoe aanwezig zijn, vrijstelling van aflossing worden verleend tot drie jaar van de looptijd van de lening. De looptijd voor de garantiestelling en voor directe leningen mag normaliter niet langer zijn dan 10 jaar voor krediet ten behoeve van de aanschaf van produktiemiddelen e.d. en voor bedrijfskredieten, en 20 jaar voor krediet ten behoeve van investeringen in gebouwen. De jaren gedurende welke geen aflossing behoeft te worden betaald, worden bij de toegestane looptijd van de lening geteld.

Par.6.

Het leningenfonds kan uit naam van het rijk garanties stellen binnen het kader van een bedrag dat door het parlement nader wordt gespecificeerd. Directe leningen kunnen worden verstrekt binnen het kader van de middelen waar het leningenfonds te allen tijde over beschikt door ontvangst van renten, garantieprovisies en aflossing van uitstaande leningen, alsmede middelen welke op andere wijze bij het leningenfonds binnenkomen of zijn binnengekomen.

Verlies op directe leningen wordt gedekt door het kapitaal van het leningenfonds. Vooropgesteld wordt, dat de onkosten voor de administratie, o.a. vergoedingen voor het bestuur, worden gedekt door de inkomsten aan renten en garantieprovisies.

De niet aangewende middelen van het leningenfonds worden als contolening in de schatkist gestort.

Par.7.

De administratie van het leningenfonds zal berusten bij De Noorse Industriebank N.V. volgens nadere overeenkomst tussen het betrokken departement en het bestuur van de Industriebank.

Par.8.

De koning benoemt een bestuur voor het leningenfonds. Het bestuur zal bestaan uit drie personen, waarvan de koning er één tot voorzitter benoemt. De koning benoemt een plaatsvervanger voor ieder lid van het bestuur.

Par.9.

Aanvragen voor leningen en/of garanties dienen schriftelijk tot het bestuur van het leningenfonds te worden gericht. De aanvraag van een lening dient een uiteenzetting te bevatten van de economische positie van het blad en het doel van de lening en/of garantie, benevens goed gefundeerde calculaties, die aantonen welke resultaten de lening en/of de garantie geacht wordt te zullen hebben.

Par.10.

Het bestuur zal de beslissingen nemen inzake garanties en leningen uit het leningenfonds volgens de op ieder tijdstip vastgestelde regels. Overigens wordt vooropgesteld dat het bestuur een informatieve en adviserende instantie is van het betrokken departement in kwesties welke de activiteiten van het leningenfonds betreffen.

Par.11.

De voorzitter roept een bestuursvergadering bijeen, wanneer hij zulks noodzakelijk acht, of wanneer een van de andere bestuursleden hierom verzoekt. Alle plaatsvervangers dienen voor de bestuursvergaderingen te worden opgeroepen. De plaatsvervangers hebben het recht aan de besprekingen van het bestuur deel te nemen, zelfs als zij de gewone leden niet vervangen.

Par.12.

Het bestuur is alleen bevoegd tot het nemen van besluiten wanneer het voltallig is. Bij iedere bestuursvergadering dienen notulen te worden gemaakt. Afwijkende meningen onder de bestuursleden inzake individuele leningkwesties moeten in de notulen worden vermeld.

Par.13.

Het bestuur heeft het recht deskundigen te raadplegen bij de voorbereiding van individuele leningkwesities.

Par.14.

De bestuursleden, plaatsvervangers en de personen die worden geraadpleegd bij de voorbereiding van de leningkwesities zijn onderworpen aan de zwijgplicht voor wat betreft datgene wat hen inzake de economische omstandigheden van het individuele dagblad ter kennis mocht komen.

Par.15.

Het bestuur kan een lening opzeggen met onmiddellijke (terug) betaling, indien de aanvrager van de lening door onjuiste inlichtingen heeft bewerkstelligd dat de lening werd toegekend, of indien verplichtingen met betrekking tot rentebetaling, aflossing en brandverzekering niet worden nagekomen.

Par.16.

Het betrokken departement verkrijgt volmacht in overleg met het ministerie van financiën en volgens voorstel van het bestuur van het leningenfonds nadere richtlijnen te verstrekken voor de praktijk van het leningenfonds met betrekking tot het vaststellen van rentepercentages bij directe leningen en provisie voor garantiestellingen. Het betrokken departement kan ook in andere kwesties aanvullende richtlijnen verstrekken voor de activiteiten van het leningenfonds.

Goedgekeurd bij Koninklijk Besluit
d.d. 16 juni 1972

(Niet geautoriseerde vertaling)

Produktie: afdeling Voorlichting van het ministerie van
Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk

ISBN 90 12 02268 1
826462F-282